

Удзельнікам і гасцям урачыстасцяў Дня беларускага пісьменства

Паважаныя сябры!
Сардэчна віншую вас са святам — Днём беларускага пісьменства.
Гэта адметная падзея ў культурным жыцці дзяржавы. Свой шлях за дваццаць гадоў свята прайшло праз усю краіну. Сёлета яго сустракае гасцінная быхаўская зямля. Юбілейнае святкаванне Дня беларускага пісьменства яшчэ раз звяртае нас да каштоўнасцяў, якія закладзены ў кнігах: павага да простага чалавека, маральнае чысціня і самаадданая любоў да роднай зямлі.
Сімвалічна, што Дзень беларускага пісьменства супадае ў гэтым годзе з Днём ведаў. Для беларусаў словы, веды, духоўныя каштоўнасці заўсёды былі асновай дзяржаўнага развіцця, апорай у пераадоленні цяжкасцяў і пераходзе.
Дзень беларускага пісьменства — добрая нагода для кожнага з нас успомніць шматвяковыя нацыянальныя традыцыі, асэнсаваць іх месца ў сучаснасці. Беларусь ведае свае духоўныя карані, зберагае дасягненні мінулых пакаленняў і на гэтым грунтоўным падмурку ўтоўлена кроціць у будучыню.
Шчыра жадаю ўсім удзельнікам і гасцям урачыстых мерапрыемстваў шчасця, згоды, плённай працы і дабрабыту.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА.



Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

СУСТРЭНЕМСЯ Ў БЫХАВЕ!



Фотаграфыя Анастасіі КЛЕШЧУК.

У Быхаве адзначаецца XX юбілейны Дзень беларускага пісьменства. Асноўныя падзеі свята адбудуцца 1 верасня, але ўжо сёння, у суботу, у раённы цэнтр з'ехаліся госці для ўдзелу ў святочных мерапрыемствах.

ГАСПАДАРЫ ПАДРЫХТАВАЛІСЯ

Асноўная тэрыторыя Дня беларускага пісьменства — гэта цэнтр Быхава. Кастрычніцкая плошча, вуліца Леніна, плошча Красоўскага, вуліцы Чырвонаармейскай і Якубава. Усе яны атрымалі новае аблічча пры падрыхтоўцы да свята.



Жыхарка Быхава Алена КУХАРЭНКА (шэф-повар кухні Быхаўскай ЦРБ) у гонар рэспубліканскага свята, Дня беларускага пісьменства, падрыхтавала незвычайны прэзент — торт-кнігу «Гісторыя нашай Быхаўшчыны».

— Гэтае свята жыхары горада і раёна чакаюць з неярпеннем. Не сумняваюся, што яно стане для многіх маіх землякоў вялікай і радаснай падзеяй. А да свята трэба загадаць рыхтавацца і дастойна іх сустракаць, — кажа Алена Аляксандраўна.

— Мне Быхаў такім падабаецца, — сказаў карэспандэнту «Звязды» намеснік старшыні Магілёўскага аблвыканкома Валерый МАЛАШКА. — Як добрыя гаспадары мы ставілі перад сабой мэтаў падрыхтаваць горада да свята, і гэта атрымалася. Рабілі тое, на што гады не хопіла сіл і сродкаў. Хацелася б яшчэ большага, але ўпершыню ў Быхаве столькі аб'ектаў сацыяльнай сферы рыхтавалася да Дня беларускага пісьменства.

Увогуле адрамантавана і прыведзена ў парадак 120 аб'ектаў, гэта каштавала каля 200 мільярд рублёў. Валерый Малашка асобна адзначыў Быхаўскі замак, рэстаўрацыя якога сёлета пачалася з дзюво вежаў і навадзэнна парадку на замкавым двары, дзе на свяце будзе арганізаваны археалагічны



выстава і рыцарскі турнір. Там выклалі пліткай дарожкі і пляцоўку, зрабілі асвятленне тэрыторыі: на фоне жывапісных руін будзе праходзіць рыцарскі фест.

Намеснік старшыні аблвыканкома таксама нагадаў і пра кінатэатр «Радзіма», які

свой 100-гадовы дзень нараджэння святкуе не проста ў абноўленым выглядзе, але з сучаснай і актуальнай 3D-тэхнікай. Напярэдні тут ужо глядзелі першую стужку на новым абсталяванні, а потым настроівалі гук для актываў («Кіно маёй краіны».

— Я вельмі спадзяюся, што пасля такой маштабнай рэканструкцыі Быхаў, які журналісты ўжо назвалі горадам натхнення, сапраўды адродзіць і свой духоўны складнік, — сказаў Валерый Малашка.

ДЛЯ СЯБЕ І ДЛЯ ЛЮДЗЕЙ

У апошнія дні перад святам у Быхаве завяршаліся асноўныя работы, ішла наладка тэхнічнага абсталявання, правяралася вярхоўнае асвятленне. У горадзе ўсе сілы кінулі на добраўпарадкаванне тэрыторыі, каб паспець засадзіць паслярамонтную землянку шэраў яркімі кветкамі і зелянінай.

— Я хачу адзначыць жыхароў Быхава і раёна, таму што яны аказаліся вельмі лёгкамі на пад'ём дзеля агульнай карысці, — сказаў Валерый Малашка. — Людзі актыўна збіралі сродкі на суботніках, працавалі на добраўпарадкаванні горада.

Уклад удзельнікаў суботнікаў ацэньваецца больш чым у 1 мільярд рублёў, да іх далучыліся прадпрыемствы і арганізацыі. І грошы выдаткаваны на прывядзенне ў парадак сквера імя 50-годдзя Перамогі. Новая дзіцячая пляцоўка ў скверы застаецца падарункам, які зрабілі самі сабе на Дзень беларускага пісьменства гараджане.

СТАР 4

СВЕТЛЫ ХРАМ ВЕДАЎ

Навучэнцам, студэнтам, аспірантам і іх бацькам, педагогічным работнікам Рэспублікі Беларусь.

Дарагія сябры!
Сардэчна віншую вас з Днём ведаў.
У нашай краіне гэта свята прыходзіць літаральна ў кожны дом, нікога не пакідаючы аб'якавым. У юных сэрцах пануе хваляванне перад пачаткам новага вучнёўскага ці студэнцкага жыцця або ў чаканні сустрэчы з аднакашнікамі і любімымі педагогамі. А мы, дарослыя, з удзячнасцю ўзгадваем той час, калі ўпершыню пераступілі парог школы — светлага храма ведаў, дзе нас навучылі любіць Радзіму, паважаць бацьку і маці, даражыць сябрамі, імкнуцца да пазнання свету і самога сябе.

Беларусы заўсёды высока цанілі мудрасць і асвету і дзякуючы гэтаму стварылі адну з самых багатых еўрапейскіх культур, падараваўшы чалавецтву нямала выдатных навукоўцаў, мысліцеляў і дзеячаў мастацтва. Сёння, праводзячы карэнную мадэрнізацыю эканомікі на аснове найноўшых дасягненняў навукі, наша краіна робіць стаўку на розум, талент і высокае прафесійнае майстэрства грамадзян. Таму навучанне і выхаванне падрастаючага пакалення з'яўляецца найважнейшым кірункам нашай сацыяльнай палітыкі.

Мы змаглі захаваць усё лепшае, што дасталася нам ад Савецкага Саюза: агульнадаступную і бясплатную сярэднюю адукацыю, дзяржаўную сістэму падрыхтоўкі кадраў рабочых і служачых і праслаўленыя традыцыі айчынай

вышэйшай школы. Дзяржава ўсімі сіламі павялічвае гэты патэнцыял, стварае максімальна спрыяльныя ўмовы для развіцця нацыянальнай сістэмы адукацыі з улікам патрэбнасцяў часу.

Краіна цудоўна падрыхтавала ўсе ўстановы адукацыі да новага навучнага года. Наперадзе ў вас — няпросты, але цікавы час, напоўнены адкрыццямі і радасцю працы.

Асабліва словы на дарогу адрасую тым, хто прыйдзе па ведаў і класы і аўдыторыі. Першакласнікам жадаю ўдалага школьнага старту, будучым выпускнікам — вернага выбару жыццёвага шляху, а ўсім шматлікай сям'і навучэнцаў, студэнтаў і аспірантаў — быць дапытлівымі і мэтанакіраванымі, сумленнымі і добрымі, смела імкнуцца да большага і ствараць на карысць Радзімы.

Звяртаючыся да вас, паважаныя настаўнікі і выкладчыкі, хачу падзякаваць за працу і вернасць прызванню. Няхай у вашых душах не згасе агонь педагогічнага таленту і прага спасціжэння новага, а лепшай узнагародой будзе ўдзячнасць вучняў.

Вам, дарагія бацькі, жадаю выхаваць сваіх дзяцей годнымі людзьмі, патрыётамі нашай Беларусі, каб вы маглі радавацца поспехам сыноў і дачок і заўсёды былі сагрэты і любімы.

Здароўя, высокіх дасягненняў у вучобе і працы, шчасця і цудоўнага настрою ўсім вам, дарагія сябры.

Са святам!

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА.

Наваселле

СУЧАСНЫМ ДЗЕЦЯМ — «РАЗУМНУЮ» ШКОЛУ, або Каб «матэматыкі» ў «горы» маглі пайсці

Для кіраўніка 1 «А» новай сталічнай сярэдняй школы № 51 Ганны ДУБНАВІЦКАЙ і некаторых яе падлепных навучальных год пачаўся крыху раней, чым у многіх: з рэпетыцыі першай школьнай лінейкі. У Ганны Мікалаеўны 24 першакласнікі. Хоць яна ўжо і пазнаёмілася з імі, прызнаецца, што адчувае хваляванне напярэдні дзень навучнага года. Па словах маладой настаўніцы, якая трапіла сюды па размеркаванні пасля ўніверсітэта, будучы першакласнік і задавальненнем удзельнічаюць у падрыхтоўцы свайго першага школьнага свята і з неярпеннем чакаюць паходу ў школу.

Яно і не дзіўна: ад аднаго выгляду навучальнай установы, што сёлета адкрываецца ў мікрараёне Лошыца — 4, самому хочацца ўзяць запячкі і вярнуцца ў першы клас. Новыя будынак школы лёгка пазнаць: ён вылучаецца срод забудовы мікраараёна сваімі яркімі колерамі. Унутры — таксама цэлыя яркія колеры, а яшчэ — прастор.

З 1 верасня ў Мінску стартуе новы праект — «Электронная школа». Удзельнічаюць у ім 11 устаноў адукацыі, сярод якіх і школа № 51. Праект прадугледжвае пераход да электроннага дакументабароту. Напрыклад, з'явіцца электронны журнал і дзёнік.

СТАР 4



Настаўніца Ганна Дубнавіцкая і яе вучні першакласнікі Кацярына Муравейка і Уладзіслаў Фядотаў.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ І ГЕРМАНІЯ З АСАДАМ ВАЯВАЦЬ НЕ БУДУЦЬ?

Прэм'ер-міністр Вялікабрытаніі Дэвід Кэмеран, які раней актыўна выступаў за наясненне па Сірыі ваеннага ўдару ў адказ на меркаванае выкарыстанне Дамаскам хімічнай зброі, пракаментаваў рашэнне парламента сваёй краіны пачакаць з прыняццем такога рашэння.
«Я яшчэ не размаўляў з ім (Баракам Абамам) пасля дэбатаў (у парламенце). Планую правесці перамовы ў бліжэйшыя дні. Але прасіць прабачэння тут няма за што», — цытуе Reuters заяву Кэмерана ў адказ на пытанне аб тым, ці не плануе брытанскія ўлады прынесці ЗША прабачэнні за немагчымасць падтрымаць партнёра ў ваеннай аперацыі.
Зрэшты, у Вашынгтоне ўжо далі зразумець, што гатовы дзейнічаць і ў адзіночку. Тым часам пытанне аб магчымым удзеле ў ваеннай аперацыі пракаментавалі ў Германіі. «Размовы аб удзеле ва ўдары па Сірыі не ідзе, пытанне нават не разглядаецца», — заявіў міністр замежных спраў ФРГ Гідо Вестэрвэле выданню. Раней германскія ўлады заўважылі, што пастаўлены партнёру па НАТА, Турцыі, ракетныя комплексы Patriot не будуць выкарыстаны ў выпадку пачатку ваеннай аперацыі супраць Сірыі. Германія наогул дэманструе настрой на дыпламатычнае рашэнне праблемы.

ЗША І ІХ САЮЗНІКАМ ВАРТА АПАСАЦА СІРЫЙСКОЙ ППА

Сірыйская армія можа мець на ўзбраенні зенітныя ракетныя сістэмы (ЗРС) С-300, якія разам з комплексамі і сістэмамі ППА С-200, Бук-М1—2, Бук-М2Э, «Панцыр-С1Э», С-25 «Нява», С-125 М «Пячора» дазваляюць Дамаску эфектыўна адбіваць ракетныя атакі ЗША з паветра і мора, заявіла ў пятніцу інфармагенцтвам ваенная крыніца ў Маскве. «Сірыйская проціпаветраная абарона можа даць годны адказ на ўдары ЗША і іх саюзнікаў па кааліцыі ў выпадку развязвання вайны. Сёння Дамаск валодае прыкладна тысячай адзінак ЗРС і ЗРК, больш чым пяццю тысячам зенітных гарматных сістэм розных тыпаў», — паведамаў адзін з экс-кіраўнікоў войскаў ППА Узброеных сіл РФ. «Справа ў тым, што С-200 ствараўся ў СССР спецыяльна для проціборства з амерыканскімі крылатымі ракетамі «Першынг». Мадэфікаваныя ракеты гэтай сістэмы працуюць як добры сабака. Калі яму далі каманду «Фас», то ён прыйдзе скрозь любыя перашкоды і знішчыць саперніка, як бы той ні ўхляўся, на вышыні 300 кіламетраў», — падкрэсліў суразмоўца інфармагенцтва.

У ГЕРМАНІІ ГРАД РАЗБЫЎ 17 ТЫСЯЧ НОВЫХ АЎТАМАБІЛЯЎ

Град, які выпаў у нямецкім Вольфсбургу, прывёў да пашкоджання лакафарбаванага пакрыцця амаль 17 тысяч новых аўтамабіляў Volkswagen, паведамляюць інфармагенцтвы. Град, які выпаў у канцы ліпеня, затрымлівае вераснёўскія пастаўкі канцэрна. Карпарацыя не ў першы раз церпіць ад пагодных анамалій: у 2008 годзе моцны лівень пашкодзіў 30 тысяч новых машын на заводзе ў Эмдэне, у Ніжняй Саксоніі.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ЯНУКОВІЧ ДАВЕРЫЦЬ УКРАЇНЦАМ ВЫБАР ПАМІЖ ЕЎРОПАЙ І МС

Пытанні, якія тычацца ўступлення Украіны ў Еўрасаюз або Мытны саюз, павінны вырашацца на агульнанародным рэфэрэндуме. Пра гэта журналістам заявіў у пятніцу ў тэлеэфіры прэзідэнт Украіны Віктар Януковіч. «Любыя рашэнні ад такіх простых да такіх сур'ёзных, стратэгічных — якім будзе выбар украінскага народа, — гэта можа паказаць рэфэрэндум. Калі будзе прынята рашэнне аб уступленні ў Еўрапейскі саюз ці ў Мытны саюз — і тады ў любым выпадку нам не абыйсца без рэфэрэндуму», — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы. Пры гэтым Януковіч не змог сказаць, калі магчыма правядзенне такога галасавання.
Як паведамылася раней, чакаецца, што сёлета восенню Украіна падпіша з ЕС пагадненне аб асацыяцыі і зоне свабоднага гандлю. Менавіта маючае адбыцца падпісанне пагаднення эксперты называюць прычынай «гандлёвай вайны», якая разгарнулася паміж Расіяй і Украінай у жніўні, калі на расійскай мытні сталі затрымлівацца розныя украінскія тавары.

Між тым, паводле апошніх сацыялагічных апытанняў, уступленне ў ЕС падтрымліваюць 41,7 процанта украінцаў, у той час як за далучэнне да Мытнага саюза Расіі, Беларусі і Казахстана выступае толькі трэць жыхароў краіны.

Прыёмная кампанія—2013

ЦІ МОГУЦЬ БЫЦЬ ЛЬГОТЫ НА ВЕДЫ?

У будучыні трапіць «выпадкова» ў ВНУ будзе ўсё больш праблематычна. У гэтым паспрабавалі пераканаць журналіста старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, старшыня Дзяржаўнай камісіі па кантролі за ходам прыёмнай кампаніі Анатоль РУБІНАЎ і першы намеснік міністра адукацыі Аляксандр ЖУК. Анатоль Рубінаў і Аляксандр Жук правялі прэс-канферэнцыю, на якой агучылі не толькі вынікі прайшоўшай прыёмнай кампаніі, але і падзяліліся сваім бачаннем таго, як у далейшым павінен ажыццяўляцца адбор прэтэндэнтаў на атрыманне вышэйшай адукацыі.

— У гэтым годзе праходзіць бал на бюджэтную форму навучання на ўсіх спецыяльнасцях не апускаўся ніжэй за 96 балаў, у той час як летась былі выпадкі, калі студэнтамі становіліся абітурыенты, якія мелі ўсяго 46 балаў, — расказаў Анатоль Рубінаў. — Увядзенне больш высокага пароговага значэння на цэнтралізаваным тэсціраванні дапамогло выключыць з кола прэтэндэнтаў на навучанне ў ВНУ самых слаба падрыхтаваных абітурыентаў. Амаль 41 тысяча абітурыентаў не змагла пераадолець устаноўлены парог. І гэта было правільна: з аднаго боку, мы павялічылі патрабаванні да ведаў тых, хто паступаў, а з іншага, — забяспечылі прыток абітурыентаў у сярэднія спецыяльныя навучныя ўстановы.
— На шэраг спецыяльнасцяў праходзіць бал у вышэйшых навучальных установах вырас ад 20 да 100 пунктаў, — дадаў Аляксандр Жук. — Мы праводзілі маніторынг у 9 пунктах правядзення тэсціравання і заўважылі, што на ЦП па фізіцы і матэматыцы да 40% абітурыентаў пакідалі экзаменацыйную аўдыторыю на працягу першай гадзіны. Гэта людзі, якія не спрабавалі рашаць задачы, а спадзяваліся ўгадаць адказ, расставішы ў сваіх бланках крыжыкі. Менавіта абітурыенты, якія такім чынам «здавалі экзамен», і аказаліся сярод тых, хто не змог пераадолець ніжні парог.

ЛІЧБА ДНЯ 4 МЛН 530,8 ТЫС.

чалавек было занята ў эканоміцы краіны ў студзені — ліпені 2013 года. Гэта на 1,1% менш, чым у студзені — ліпені летась, паведамляе Нацыянальныя статыстычны камітэт. Арганізацыяй рэспублікі (без мікраарганізацыі і малых арганізацый без ведамскай падпарадкаванасці) у ліпені было прынята на працу 101,3 тыс. чалавек, у тым ліку на адаткова ўзровень працоўныя месцы — 4,6 тыс. чалавек. Звольнілі ў ліпені на розных прычынах 89 тыс. чалавек, з іх 6,9% — за прагул і іншыя парушэнні працоўнай дысцыпліны, 1% — сувязі са скарачэннем колькасці або іштату работнікаў, ліквідацыяй арганізацыі. Колькасць беспрацоўных, зарэгістраваных у органах па працы, занятасці і сацыяльнай абароне, на канец ліпеня склала 22,3 тыс. чалавек. Гэта на 18,1% менш, чым на канец ліпеня 2012-га. Узровень зарэгістраванага беспрацоўя склаў 0,5% ад эканамічна актыўнага насельніцтва.

СТАР 2



ЦІ МОГУЦЬ БЫЦЬ ІЛЬГОТЫ НА ВЕДЫ?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Існаванне ніжняга парогу — гэта вельмі важны сігнал і для грамадства, і асабліва для моладзі, што не трэба блытаць даступнасць вышэйшай адукацыі з лёгкасцю яе атрымання. Сапраўды, права атрымаць менавіта тую прафесію, пра якую марыш, ёсць ва ўсіх, але аднаго толькі жадання недастаткова: для таго, каб атрымаць вышэйшую адукацыю, неабходна мець яшчэ і адпаведную базу ведаў, трэба добра вучыцца і сістэмна рыхтавацца да паступлення.

Міністэрства адукацыі не засмучае і той факт, што 3-за ўвядзення ніжняга парогу не ўдалося ўкамплектавацца ў гэтым годзе не толькі прыватным ВНУ, але і дзяржаўным. Недабор на бюджэтную форму навучання ў дзяржаўных ВНУ склаў 2414 месцаў, з іх 1643 месца засталіся незапоўненыя на дзённай форме навучання. План набору на бюджэтную форму выканалі толькі 19 з 45 дзяржаўных ВНУ. На платную форму навучання ў дзяржаўныя ВНУ залічылі на 19,2 тысячы чалавек менш, чым планавалі (або на 36%). А ў прыватных ВНУ і ўвогуле недабор склаў 46%: планавалі набраць 8,8 тысячы чалавек, а набылі толькі 4,8 тысячы першакурснікаў.

— Калі мы яшчэ восенню прымалі рашэнне ўзняць ніжняе значэнне бала на ЦТ, то ўсведамлялі, якія наступствы будзе мець гэтае рашэнне, — запэўніў Аляксандр Жук. — Наша галоўная задача — выканаць дзяржаўны заказ на падрыхтоўку кадраў. І мы з ім фактычна справіліся. Невыкананне лічбаў бюджэтнага набору ў нас нязначнае. З праблемамі сутыкнуліся педагагічныя спецыялісты фізіка-матэматычнага профілю. Але ў дзвюх абласных ВНУ (Гродзенскім дзяржаўным і Віцебскім дзяржаўным універсітэтах) усё бюджэтныя месцы на педагагічных спецыяльнасцях фізіка-матэматычнага профілю поўнасьцю запоўнены, што сведчыць аб эфектыўнасці прафесійна-адукацыйнай работы, якая праводзіцца ў гэтых рэгіёнах. Для таго, каб прыцягнуць абітурыента, правядзенне адных толькі дзён адкрытых дзвярэй ў навукальнай установе недастаткова. На Гродзенскае цалкам удалося ўкамплектавацца таксама і Гродзенскаму дзяржаўнаму аграрнаму ўніверсітэту — яшчэ адзін аргумент на карысць якаснай прафэрыянтацыі ў рэгіёне.

На думку Анатоля Рубінава трэба прыводзіць падрыхтоўку кадраў з вышэйшай адукацыяй і адпаведнасць з рэальнымі патрэбамі рынку працы.

«Існаванне ніжняга парогу — гэта вельмі важны сігнал і для грамадства, і асабліва для моладзі, што не трэба блытаць даступнасць вышэйшай адукацыі з лёгкасцю яе атрымання».

— У нас заяўлена колькасць месцаў для прыёму ў ВНУ складала 97,5 тысячы, а, напрыклад, у 1991 годзе план прыёму быў усяго 37,5 тысячы чалавек. Гэта значыць, што сёння мы выпускаем у 2,6 раза больш спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй, чым у пачатку 1990-х гадоў. А ў сістэме прафтахдукацыі запланавана прыняць на вучобу 36 тысяч маладых людзей, у той час як у 1991 годзе гэты паказчык склаў 72 тысячы. Атрымліваецца, што на аднаго рабочага ў нас прыпадаюць тры спецыялісты з вышэйшай адукацыяй. Гэта не зусім нармальна прапоруцыя... Што тычыцца платнай формы навучання, я мяркую, што далейшы лёс маладых людзей, якія атрымліваюць адукацыю за ўласныя сродкі, павінен хваліцца не толькі іх, але і дзяржава. Калі выпускнік з дыпломам аб вышэйшай адукацыі не можа сябе ў далейшым у жыцці рэалізаваць, гэта вялікая праблема. Таму і колькасць платных месцаў, напэўна, таксама трэба планавач.

Аляксандр Жук упэўнены, што рабіць нейкіх рэзкіх рухаў у плане рэзкага скарачэння платнай формы навучання сэнсу няма: існаванне ніжняга парогу на ЦТ прывядзе да таго, што «сітуацыя сама паступова ўвойдзе ў нармальнае рэчышча». Але сёння колькасць студэнтаў-платнікаў перавышае ў дзяржаўных ВНУ колькасць «бюджэтнікаў». Асабліва гэта тычыцца завочнай формы навучання.

Дзяржаўная камісія па кантролі за ходам падрыхтоўкі і правядзення ўступных выпрабаванняў ва ўстановах вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў чарговы раз ініцыіруе зацвердзіць новы парадок прыёму ў ВНУ.

— Зрабіць гэта трэба яшчэ да канца гэтага года, каб у абітурыентаў быў час усё вучыцца і падрыхтавацца да новых усёў паступлення, — падкрэсліў Анатоль Рубінаў.

Паводле яго слоў, кожны год Міністэрства адукацыі і дзяржаўная камісія выяўляюць праблемныя пытанні. У 2011 і 2012 гадах былі зроблены канкрэтныя рэкамендацыі і на іх падставе была распрацавана новая рэдакцыя



Фота: Машына БЕЛТА/СНБ

«План набору на бюджэтную форму выканалі толькі 19 з 45 дзяржаўных ВНУ. На платную форму навучання ў дзяржаўныя ВНУ залічылі на 19,2 тысячы чалавек менш, чым планавалі (або на 36%). А ў прыватных ВНУ і ўвогуле недабор склаў 46%».

правіл прыёму. Аднак прыняць новы парадок не паспелі. Таму сёлета ўсе акрэсленыя праблемы зноў нагадалі пра сабе, што пацвярджае іх невыпадковы характар.

Як зазначыў Анатоль Рубінаў, які і летас, адмоўны ўплыў на якасць абдору абітурыентаў аказвала правядзенне на шэрагу спецыяльнасцяў асобнага конкурсу паміж выпускнікамі сельскіх і гарадскіх устаноў адукацыі. Ад асобнага конкурсу трэба адмаўляцца. Тым больш, што сёння выпускнікі сельскіх устаноў адукацыі амаль не ўступаюць па сваіх балах гараджанам, а часта маюць нават і больш высокія балы. Разам з тым, ёсць сітуацыі, якія ўвогуле супярэчаць здароваму сэнсу: напрыклад, калі падае дакументы толькі адзін абітурыент з сельскай мясцовасці, то ён увогуле паступае без конкурсу — незалежна ад узроўню ведаў.

— Сітуацыя, якая склалася сёлета падчас прыёмнай кампаніі, і чарговы раз даказала, што пытанні прадстаўлення абітурыентам пры паступленні льгот патрабуюць перагляду. Ці можа быць інжынер з ільготамі на веды або ўрач, у якога пры паступленні былі

асаблівыя абставіны? — задаў рэтарычнае пытанне Анатоль Рубінаў. — Я упэўнены, што льгот на ўзровень прафесіяналізму быць не павінна. А пакуль такія льготы існуюць, яны прыводзяць да парадаксальных сітуацый: напрыклад, у БДУ на біялагічным факультэце прахадны бал быў 262, а лютнік змог паступіць, маючы ўсяго 142 балы. На «сучасныя замежныя мовы» паступалі абітурыенты, якія мелі больш як 300 балаў, але гэта не перашкоджала паступіць сюды выпускніку з сельскай мясцовасці, які меў усяго 155 балаў. Лічу, што льготы павінны быць перанесены ў матэрыяльную сферу: гэта можа быць абавязковае прадстаўленне месца ў інтэрнаце, выдана льготнага крэдыту, адмена платы за ўдзел у ЦТ і гэтак далей.

«У БДУ з 15 залічаных на спецыяльнасць «Міжнароднае права» 14 аказаліся пераможцамі рэспубліканскай алімпіяды. Затое сюды не змог паступіць абітурыент, які меў 386 балаў з 400 магчымых».

Анатоль Рубінаў звярнуў таксама ўвагу на праблему залічэння пераможцаў рэспубліканскай алімпіяды па прадмеце «Грамадазнаўства». Гэтыя абітурыенты, якія маюць права быць залічанымі без уступных іспытаў, пры паступленні на звышспрэжыжныя спецыяльнасці нярэдка выціскаюць абітурыентаў з вельмі высокімі баламі па выніках ЦТ. Скажам, у БДУ з 15 залі-

чаных на спецыяльнасць «Міжнароднае права» 14 аказаліся пераможцамі рэспубліканскай алімпіяды. Затое сюды не змог паступіць абітурыент, які меў бліскучы вынік: 386 балаў з 400 магчымых. Прычым абітурыент аказаўся на вышыні на ўсіх трох дысцыплінах цэнтралізаванага тэсціравання.

— Нельга сказаць, што «Міжнароднае права» і «Грамадазнаўства» на 100% карэлююць, — падкрэсліў Анатоль Рубінаў, — таму з гэтай алімпіяднай дысцыплінай трэба разбірацца... Як і з пералікам экзаменацыйных дысцыплін на роднасных спецыяльнасцях. Трэба яго ўніфікаваць, каб абітурыент, які раптам не прайшоў на адну спецыяльнасць, мог бы са сваім наборам сертыфікатаў паступіць на блізкаую спецыяльнасць, дзе чамусьці патрабуецца сертыфікат па іншай дысцыпліне. Гэта тычыцца ў першую чаргу гуманітарных дысцыплін.

А вось над зместам тэстаў, які лічыць Анатоль Рубінаў, яшчэ трэба будзе папрацаваць, каб зменшыць верагоднасць угадвання правільных адказаў. Асабліва востра гэтая праблема стаіць для тэстаў па рускай і беларускай мовах, тым больш што на гэтых дысцыплінах устаноўлена самая нізкая планка на ЦТ. Старшыня дзяржаўнай лічбы, што вобласць А, дзе да заданай прыводзяцца варыянты адказаў, трэба скарачаць, а вобласць В (дзе ад абітурыента патрабуецца ўпісаць правільны адказ самастойна) — павялічваць.

Увогуле ж, на думку Анатоля Рубінава, гэта не зусім правільнае, калі няпрофільныя прадметы ў агульным бале абітурыента прэваліруюць: для інжынера больш важнае веданне фізікі і матэматыкі, чым рускай мовы. Таму, магчыма, можна было б замяніць экзамен залікам?

Але Аляксандр Жук лічыць недапушчальным, калі інжынер не можа запоўніць без памылак нават заяву ў аддзэле кадраў, бо валоданне мовай — абавязковае аtryбуіт любога чалавечка з дыпломам аб вышэйшай адукацыі. І нават калі гэта будзе залік, усё роўна дзевяццацца ўстанавіліваць нейкае абмежаванне на уваходзе...

І напрыканцы яшчэ некалькі лічбаў: з выпускнікоў агульнаадукацыйных устаноў гэтага года студэнтам стаў кожны другі (55%). Сярод выпускнікоў ліцэяў колькасць тых, хто паступіў у ВНУ, даходзіць да 90%, а сярод выпускнікоў гімназій — да 80%.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Курсавая розніца

НА ТОЕ І КАТЫ, КАБ МЫШЫ — ЛАТАТЫ

Не спраўдзіліся спадзванні на доле, што на валютным рынку будзе спакойна ў найбліжэйшы час. Долар вырас, але не пераадолеў 9-тысячны рубжэ.

Яшчэ на пачатку жніўня скакаў, як дурны, еўра. У апошні дзень лета мы бачым, што грукае ў дзверы з надлісам «9 тысяч рублёў» долар. Ён павольна павышаўся тры тыдні, а потым адрозу пераскочыў на 60 рублёў ўверх (плюс 0,7%) да 8990. Далейшы шлях забарыкадзіраваны, закалочаны дошкамі і нават думкамі простага беларуса. Для беларускага чуйнага сэрца яшчэ адно нязначнае павышэнне курсу «зялёнага» будзе прыроўнена да парушэння дзяржаўнай мякы. Але некалі, хутчэй за ўсё, рост так ці інакш адбудзецца.

«Еўрапеец» пачаў гэты тыдзень са значнага росту, а скончыў такім жа значным спадам. Вынік — патаннеў еўра на 10 рублёў (мінус 0,08%) да 11900. Хаця, які свярджваюць некаторыя эксперты, еўра яшчэ вырасце на сусветным валютным рынку, а значыць, у нас таксама. Да таго могуць дадацца нашы асабістыя фактары.

Наш сосед, расійскі рубель, вельмі аптымістычна глядзячы на Еўропу (расійскія эксперты лічаць, што хутка еўрапейская эканоміка скіне з сабе апошнія лахамы крызісу, а гэта паўплывае станоўча на расійскі экспарт), расце. За 5 дзён дадаў 1,5 рубля (плюс 0,5%) да 271,5.

...Іншымі словамі, толькі з'явіцца надзея, што будзе ўсё больш-менш роўна, — адрозу ж неспадзявана. Сядзі і трасіся. Думай, куды грошы ўкладваць. Сапраўды — на тое і каты, каб мышы — лататы...

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

«АКРУГЛЯЦЬ» АПЛАТУ ЗА ПРАЕЗД

3 1 верасня будзе весціся акругленне агульнай сумы платы за перавозкі пасажыраў і багажу, паведамліў ў прэс-службе Беларускай чыгныкі.

У адпаведнасць з лісьмом Міністэрства эканомікі ад 20 жніўня, з 1 верасня будзе весціся акругленне агульнай сумы платы да 100 рублёў. Закране гэта перавозкі пасажыраў і багажу чыгуначным транспартам на гарадскіх лініях, рэгіянальных, міжрэгіянальных і міжнародных ліній. Значэнне ў суме да 50 рублёў будзе адкідавацца, ад 50 і больш — акругляцца да 100 рублёў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

БОНУС НА ДЭПАЗІТЫ

Найбуйнейшы банк краіны з 30 жніўня ўстанавілае зааховальны працэнтны даход па доўгатэрміновым банкаўскіх укладах у беларускіх рублях, паведамліў рэдакцыі ў прэс-службе Беларускай чыгныкі.

Дадатковы даход налічваецца на ўклад «Ашчадны» ў памеры 10% гадавых, на «Ваш выбар» — у памеры 9%, на «Прэміяльны-накапільны» «Дзіцячы» — у памеры 7,5%, на «Класік плюс» — у памеры 5,7% гадавых, на «Назапашвальны» — у памеры 5% гадавых. Налічэнне бонусу ажыццяўляецца сёлета за перыяд з 30 жніўня або дня адкрыцця ўкладу (дэпазіту) пасля названай даты да 26 верасня (уключна).

Сяргей РАСОЛЬКА.

У ВЕРАСНІ ДАРАЖЭЕ ЭЛЕКТРЫЧНАСЦЬ

Такім чынам, з 1 верасня тарыфы на электрычную энэргію для насельніцтва павялічваюцца на 11,8%, гаворыцца ў паставе Саўміна № 756, што была змешчана на Нацыянальным правым партале Беларуса.

Цяпер у верасні аднаставачны тарыф на электраэнэргію ў жылых дамах (кватэрах), абсталяваных электрычнымі піпітамі, складе 479,1 рубля за 1 кВт у гадзіну (раней было 428,5). Дыфэрэнцыраваны тарыф у такіх жылых памяшканнях у перыяд мінімальных нагрузак (з 22.00 да 17.00) складе 335,4 рубля за 1 кВт/г (раней — 300), а ў перыяд максімальных нагрузак (з 17.00 да 22.00) — 958,2 рубля за 1 кВт/г (раней — 857).

Электрычная энэргія для патрэб ацяплення і гарачага водазабеспячэння з далучанай магутнасцю абсталявання больш за 6 кВт у перыяд мінімальных нагрузак (з 23.00 да 6.00) падаражэе з 504,3 да 563,8 рубля, у астатні час сутак — з 1 512,9 — да 1 691,4 рубля. У астатніх выпадках аднаставачны тарыф складе 563,8 рубля за 1 кВт/г (раней — 504,3), дыфэрэнцыраваны тарыф у перыяд мінімальных нагрузак будзе 394,7 (раней — 353), у перыяд максімальных нагрузак тарыф на электраэнэргію павялічваецца да 1 127,6 рубля за 1 кВт/г.

Сяргей КУРКАЧ.

ЗА ЁРАДЖАЙ — КУФАЛЬ ПЕННАГА НАПОЮ

Летас у рамках фестываля-кіршава працаўнікоў вёскі «Дажынкi», што праходзіў ў Горках, упершыню быў праведзены піўны фестываль, які атрымаў прызнанне гасцей і ўдзельнікаў свята. Сёлета «Дажынкi» прымае Жлобін, дзе таксама запланавана правядзенне фестываля «Піва».

Арганізатарам тэхнічнай часткі мерапрыемства выступае саюз «Гільдыя піваваруў». Асноўным прычынам фестываля было і застаецца фарміраванне ў насельніцтва культуры піцца піва — напою з даўняй гісторыяй. У рамках «Дажынка» на гандлёвай плошчы больш за 6 тысяч квадратных метраў размесціцца 14 павільёнаў, аформленых у адпаведнасць з тэматыкай. На гэтым сваяце любы ахвотны зможа пакаштаваць свежае і смачнае беларускае піва ад усіх вытворцаў.

СПЫНІЛІ НЕЗАКОННЫ ПРΟМЫСЕЛ

«ЭЛЕКТРАБРАКАНЬЕРАЎ»

Ноччу паблізу ракі Шчара работнікі Слонімскай міжрайінспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету разам з прадстаўнікамі мясцовай інспекцыі прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя затрымалі траіх грамадзян. Пры дапамозе электралавальнай устаноўкі браканьераў незаконна здабылі каля 100 асобін розных відаў рыб агульнай вагой каля 30 кілаграмаў.

Як удакладнілі ў Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, парушальнікамі аказаліся жыхары Слоніма. Адзін з іх працуе электрамэнтэрам, і менавіта ён падазраецца ў выбабе электралавальнай устаноўкі. У прапарушэнні браў удзел яго сын — стаў у «варце», пакуль бацька з хаўрусьнікамі здабываў рыбу.

Звесткі пра тое, што гэтыя грамадзяне займаюцца незаконным промыслам, паступалі ў інспекцыю і раней. За браканьерамі было ўстаноўлена назіранне, што дазволіла затрымаць іх з доказамі ўчынку. У парушальнікаў канфіскаваны ўлоў, забаронена прыладоў ловаў, акумулятар, гумавая лодка і аўтамабіль. Шкода, нанесеная навакольнаму асяроддзю браканьерамі (пры пількаванні палмажэні), ацэнена ў 389 базавых велічынь, або 38,9 мільёна рублёў. Грамадзянам пагражае пазбаўленне волі тэрмінам да шасці гадоў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ДВА ПАКЕТЫ З КАНОПЛЯМІ

25-гадовага пасажыра прыгараднага дызельна-цягніка затрымалі супрацоўнікамі міліцыі. Мужчына ў Рэчыцкім раёне нарэзаў каля 3 кг канопляў, якія вёз у Гомель. Расліннае сыравіна знаходзілася ў звычайных вялікіх поліэтыленавых пакетах і нават не была прыкрыта. У душным вагоне лісце марыхуаны выдала сябе і ўпадальніка моцным пахам, і вялічынны паршульчына праваахоўнікам было зусім не складана. Грамадзянін затрыманы і дастаўлены ў апорны пункт міліцыі. Дарчы, з кілаграмаў такой травы — гэта буйны памер наркатычнага рэчыва. Хлопцу зараз пагражае абмежаванне або пазбаўленне волі на тэрмін ад 2 да 5 гадоў.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Верхняя прыступка

Новую кваліфікацыйную катэгорыю «настаўнік-метадыст» атрымаў у Беларусі ўжо 31 педагог.

Да наўдзянага часу вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі была тым максімумам, якога мог дасягнуць таленавіты настаўнік у сваёй прафесійнай дзейнасці. Да таго ж у ацэнцы прафесійнага развіцця педагога не хапала прыступкі, знаходзячыся на якой ён пачынаў вучыць іншых настаўнікаў... Але пасля

ПЕДАГАГІЧНАЯ ЭЛІТА

прымянення сучасных адукацыйных, выхавачых і інфармацыйных тэхналогій і выкарыстання эфектыўных педагогічных формаў, метадаў і сродкаў навучання.

Атэстацыя на прысваенне катэгорыі «настаўнік-метадыст» праходзіць у форме кваліфікацыйнага экзамену, які ўяўляе сабой абарону ўласнага досведу або абарону аўтарскай метадыкі выкладання вучэбнага прадмета або ўласнага досведу, які быў абагульнены і выкладаны іншымі настаўнікамі ўстаноў агульнай і сярэдняй адукацыі, публікацый у навукова-метадычных і іншых выданнях або вопыце

прамянення сучасных адукацыйных, выхавачых і інфармацыйных тэхналогій і выкарыстання эфектыўных педагогічных формаў, метадаў і сродкаў навучання.

Атэстацыя на прысваенне катэгорыі «настаўнік-метадыст» праходзіць у форме кваліфікацыйнага экзамену, які ўяўляе сабой абарону ўласнага досведу або абарону аўтарскай метадыкі выкладання вучэбнага прадмета на выбары атэстуемага, і атэстацыйнай атэстуемага.

Сярод тых, хто першым адважыўся прэтэндаваць на

Актуальны каментарый

Дэпутат Палаты прадстаўнікоў Яўген АБАЛЕНСКІ:

«АРЫШТ БАЎМГЕРТНЕРА — НЕ АНТЫРАСІЙСКАЯ АКЦЫЯ...»

Яўген Абаленскі, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па прамысловасці, палітна-энергетычным комплексе, транспарце і сувязі (Салігорская гарадская выбарчая акруга № 68):

— 30 ліпеня Савет дырэктараў адкрытага акцыянернага таварыства «Уралкалій» паведаміў аб спыненні экспартнага продажу калійных угнаенняў праз Беларусь калійную кампанію, пры тым, што сам «Уралкалій» валодае 50% акцыяў гэтай кампаніі. У распаўсюджаным афіцыйным паведамленні расійскага вытворцы калійных угнаенняў беларускаму боку прад'яўляліся абвінавачванні ў парушэнні прыняццяў супрацоўніцтва. Генеральны дырэктар «Уралкалія» Уладзіслаў Баўмгертнер тады ж выказаў меркаванне, што цена за тону хлорыстага калію можа з \$400 панізіцца да \$250.

Спыненне супрацоўніцтва паміж «Уралкаліем» і «Беларускаліем» выклікала абвал сусветнага рынку калійных угнаенняў і, безумоўна, нанесла адчувальны ўдар па беларускй эканоміцы.

На пачатку гэтага тыдня Следчы камітэт Рэспублікі Беларусь распачаў крымінальныя справы ў дачыненні да шэрагу кіраўнікоў Беларускай калійнай кампаніі. Старшыня назіральнага савета БКК Уладзіслаў Баўмгертнер быў затрыманым, яшчэ некалькі менеджараў аб'яўлены ў міжнародны вышук. Зараз казач пра юрыдычныя тонкасці гэтай справы дачасна, аднак разгорнуты інфармацыя, якая была прадстаўлена Следчым камітэтам, сведчыць аб адкрытасці беларускіх следчых органаў.

На маю думку, агучаныя даныя Следчага камітэта дазваляюць дапусціць наўянасць схемы, якая мела некалькі мэт. Першая: прыпыненне



Беларускай калійнай кампаніі на экспарт беларускага калію, — не прычына скандалу ў калійнай сферы, а адказ на дзеянні кіраўніцтва «Уралкалія», якое спрабавала выкарыстоўваць БКК толькі ў сваіх мэтах.

Баўмгертнер, які з'яўляўся службовай асобай беларуска-расійскага трэйдэра (ЗАТ «Беларуская калійная кампанія»), сваімі дзеяннямі выклікаў страты не толькі Беларусі, але і Расіі. Таму і была заведзена крымінальная справа. Арышт старшыні Назіральнага савета Беларускай калійнай кампаніі Уладзіслава Баўмгертнера — не антырасійская акцыя або «выклік Мінска Маскве», які гэта паспяшаліся назваць некаторыя СМІ. Калі падвердзіцца абвінавачванні, якія сфармуляваў у сваім каментарый прадстаўнік Следчага камітэта, то гэта будзе азначаць, што дзеянні Баўмгертнера былі накіраваны на падрыў інтарсаў у тым ліку і Расійскай Федэрацыі. Таму, на мой погляд, не варта палітызаваць становішча, якое склалася, а сітуацыю з Баўмгертнерам трэба разглядаць менавіта ў правы палоскаці, магчыма, які спрэчку гаспадарчых суб'ектаў.

Іншая справа, што ў цывілізаваным свеце не прыняты дэмаршы, які зрабіў «Уралкалій». У такіх сітуацыях, як правіла, садзяцца за стол перамоў і вырашаюць праблему. А тут быў «удар у спіну». Гэта непрыемна, балюча і адчувальна для бюджэту нашай краіны. Але мы гэта перажывём ужо таму, што сусветны попыт калійных угнаенняў непарушальна з магнутнасцю «Уралкалія». Сусветны рынак калійных угнаенняў складае каля 50-60 млн тон, а магутнасць «Уралкалія» — каля 8-9 млн тон.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА

ВІНШАВАННЕ ПРЭЗІДЭНТА

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка павіншаваў студэнтаў, выкладчыкаў і супрацоўнікаў Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта з 65-годдзем утварэння ВНУ.

«За гэтыя гады ваша ўнікальная ВНУ ператварылася ў адзін з найбуйнейшых вучэбных, навуковых і асветніцкіх цэнтраў Беларусі. Краіна ганарыцца яе выпускнікамі, сярод якіх — дзяржаўныя дзеячы, вучоныя, перакладчыкі і педагогі, чые веды і вопыт шырока запатрабаваны ў сучасным грамадстве», — гаворыцца ў

Наш культурны асяродак

ЖЫРАНДОЛЯ

Выпуск № 33 (203)

■ Выставы

ФОРМЫ СВЯТЛА

Іх дэманструе на сваёй выставе мастак Алесь Шатэрнік

Месца: Мінская ратуша, дзе размясцілася выстава «Свято майго горада». Час: адкрылася напрыканцы жніўня і будзе доўжыцца амаль да канца верасня. Але ў гэтым выпадку «час» трэба разглядаць шырэй: усё ж выстава — гэта толькі нейкі прамежкавы вынік творчасці. Хоць сама творчасць — працэс, які абумоўлены часам, у якім існуе творца. Але вольна дзіўная таямніца творчасці — перажывае любяча час, існаваць па-за часам і перамагаць часовыя неразуменні.

Алесь Шатэрнік ведае, як гэта. І ён навучыўся працаваць так, каб не падманваць час, ствараць тое, што, на яго думку, важна для людзей. Для Алеся Шатэрніка, вядомага аўтара скульптур дзячаю беларускай гісторыі, важна было заўсёды сваімі творами несеці сэнс. Для яго важна было увасабляць у скульптуры асоб, пра якіх не забыліся ў Беларусі, нягледзячы на трагічныя стагоддзі: Рагнеду і Усяслава Чародзея, Еўфрасіню Полацкую і Кірылу Тураўскага, Тадэвуша Касцюшку... Ён увасабляў у надзеі, што творы знойдуць свае месцы сярод нашых сучаснікаў, нагадваючы ім пра тое, што ніводзін народ не нараджаецца згодна з дэкрэта-

разам з творами, што знаходзяцца ў калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі, у фондзе Саюза мастакоў Беларусі прадстаўлены і тыя, што засталіся з аўтарам і вельмі дарагія яму.

Творца выказваецца не толькі тады, калі яго гатовы пацучы. Ён стварае, таму што яму хочацца выказацца. Алесь Шатэрнік як творца можа выказацца парознаму: у скульптуры, у жывапісе і нават у словах. Але гэта толькі праявы таго, што мастак носіць у сэрцы. Таму што галоўнае, дзеля чаго ён стварае — гэта любоў.

Па назве выставы можна здагадацца: сёння ён нагадае пра любоў да роднага горада.



працую. Духмерная — жывапіс: у ім любімыя і адметныя месцы Мінска, напрыклад, «Брама царквы Святой Марыі Магдаліны», «Інтэр'ер царквы з абразом Маці Божай Мінскай», «Інтэр'ер царквы Святых Пятра і Паўла» і іншыя. Трохмерная — скульптура: у ёй Шатэрнік паказваў лепшых людзей, якія неслі справядліваму нашаму народу асвету. На яго думку, «скульптура дапамагае зразумець сутнасць Святага». І Боскае вымярэнне, у якім нараджаецца Слова: у сваім тэкстах Шатэрнік разважае аб мастацтве і прыродзе творчасці.

Ёсць, напэўна, кропка, у якой розныя прасторы перакрываюцца. Не трэба яе шукаць на карце, нягледзячы на назву выставы. Таму што як бы Алесь Шатэрнік ні прызнаваўся ў любові свайму гораду, яна ўсё роўна выходзіць за межы гэтай кропкі. Горад — гэта пункт адліку, праз які пачынаецца спасцігаць краіну. Гэта кропка, у якой любоў вырастае, але пашыраецца ў прасторы. І гэтая любоў чалавека, які па сутнасці стваральнік, гатовая ператварыць іншыя.

Ларыса ЦІМОШЫК

«ІНШАЯ КРАІНА, НАРОД ІНШЫ»,

так лічыць маскоўская перакладчыца вершаў Багдановіча на французскую мову Ніна Дзявольская

Сваё адчуванне і разуменне Беларусі ў масквічкі з'явілася пасля асабістага знаёмства з прадстаўнікамі нашай інтэлігенцыі, пасля ўдумлівага асэнсавання і працы з творчасцю Максіма Багдановіча і іншых паэтаў, пасля неаднаразовага наведвання нашай краіны.

Месца ў сэрцы Дзявольскай Беларусь заняла шмат у чым дзякуючы яе дзядзьку Дзядору Дзявольскаму. Ён вучыўся ў Яраслаў адначасова з Максімам Багдановічам, там яны і пасябравалі. Паэт нават часам бываў у гасцях у доме бацькоў Дзявольскага. Таму менавіта дзядзька праз пэўны час дапамог жанчыне адчуць і зразумець беларускую паэзію, адкрыў ёй, як яна аднойчы пісала, «дзіўнаса целасны свет духоўна блізкіх мне людзей...»

У 1960-х, калі ствараўся Літаратурны музей Максіма Багдановіча, да Дзядора звярнуліся з Мінска, папрасілі, каб ён напісаў свае ўспаміны пра Багдановіча. Ён зрабіў гэта, іх апублікавалі. Пасля смерці дзядзькі ў 1964 годзе супрацоўнікі музея звярнуліся да Ніны Дзявольскай з просьбай занатаваць яе ўспаміны пра Дзядора. Жанчына не толькі напісала тое, што паматала і адчувала, але і перадала музею прадметы, кнігі, якія яму належалі. Яе сталі запрашаць на розныя канферэнцыі, прысвечаныя класіцы беларускай літаратуры. На іх яна давядалася, што Багдановіча перакладаюць на англійскую мову, была вельмі заінтрыгавана і падумала, што на французскай ёй будзе гучаць лепш...

Паспрабавала. Аказалася, Багдановіч сапраўды вельмі добра кладзецца на французскую мову. Перакладчыца адзначала, што ён сам быў пад уплывам французскай паэзіі, часта выбіраў з яе эпіграфы да сваіх твораў. Увогуле ў паэзах пачатку XX стагоддзя, мяркуючы, — узяць і французскіх, і немцаў, і рускіх, і беларускіх — можна знайсці нешта падобнае, якімі б рознымі яны ні былі. Гэта агульнае светаадчуванне, моцы лірычных пачатак. Яны адгукаліся на ўсе паэды, якія адбываліся тады, бо час быў даволі напружаны. Але ў той жа момант у іх ёсць пэўны спакой, лагоднасць, калі параўноўваць з пазнейшымі паэтамі Расіі, з тымі ж Маляўкоўскім, Ясеніным, у якіх настрой бывае нават агрэсіўным.

Дзявольская стала рэгулярна наведваць Беларусь, наладжваць стасункі з нашымі творцамі. На адным з паэтычных вечараў Сяргея Панізіна ў касцёле падышла і сама пазнаёмлілася з ім, бо была надзвычай уражана яго мовай, інтэлігентнасцю. Так пачалося іх творчае сяброўства.



Ніна Дзявольская, Сяргей Панізік, Вера Буландэ

Праз нейкі час Сяргей Панізік прапасту яе перакласці «Ксты» Рыгора Барадуліна. Дзявольская спачатку адмаўлялася, аднак яе ўгаварылі, параішы выдатнага кансультанта па беларускай мове — Івана Бурсава, беларуса, які жыў у Маскве (ён усё жыццё перакладаў з беларускай мовы на рускую, у «Літаратурнай газеце» вёў рубрыку «Два стагоддзі беларускай паэзіі», у якой на працягу некалькіх гадоў друкаваў біяграфічныя звесткі пра паэтаў і некаторыя свае пераклады).

Першым вершам Барадуліна, які пераклала Ніна Дзявольская, стаў «Хмарны настрой» — знайшла самы кароткі. Ніна Дзявольская адзначала, што пры даслоўным перакладзе, які нічога не змяняла, адразу атрымалася ў рыфму. Аднак Барадуліна было больш складана перакладаць, чым Багдановіча, бо ў яго шмат дыялектных слоў, мяркуючы. Таму Бурсаў вельмі дапамог, і не толькі ў плане мовы. Ён увёў яе ў беларускую паэзію і гісторыю, дапамог адчуць дух народа.

Пасля гэтага Дзявольская ўжо сама зацікавілася, стала шукаць сучасных аўтараў. Яна моцна захапілася перакладамі, і калі заўважыла, што ўжо зроблена даволі шмат, вырашыла, што трэба выдаць кніжку. Так з'явіўся зборнік перакладаў твораў больш чым 20 паэтаў з Беларусі на французскую мову, у тым ліку некалькі дзясяткаў вершаў Багдановіча.

Перакладае Дзявольская і сучасных паэтаў, яе любімыя — Рыгор Барадулін,

Алесь Разанаў, Раіса Баравікова, Вера Буландэ, Валерыя Кустава і іншыя. Якімі ж учыліся Дзявольскай сучасныя беларусы? Надзіва уважлівыя людзі, мяркуючы яна і кажа, што на бытавым узроўні мы вельмі адрозніваемся ад расійскіх мажасцю, унутранай незалежнасцю і павагай да сябе. Народ у нас нашмат больш жыццесцярджаны, упэўнена перакладчыца. Адрозненне вельмі вялікае, і пра гэта яна напісала ў маскоўскім часопісе «Скарынін», які выдаецца беларусам Алесеем Каўкам, што жыве там. Масквіца надрукавала артыкул пад назвай «Іншая краіна, народ іншы» і адзначыла, што адчувала гэта заўсёды, калі прыязджала сюды.

Жанчына мае добрыя стасункі з беларускай інтэлігенцыяй і адзначае: «Узаемапавага, якой няма паміж рускімі пэніменікамі. Тут не відаць ніякай зайдрасты, а пра Расію гэтага нельга сказаць».

Гэтым разам Дзявольская прыехала ў Мінск, каб забраць новую кніжку. Гэта пераклады на французскую, без арыгіналаў, з рускай, беларускай і польскай. Візіт быў вельмі своечасовым, бо аказалася, што ў Мінску якаясь пераходзіць Міжнародны в'езд славістаў. Яна пазнаёмлілася са славістамі з Францыі, Бельгіі, перадала ім кніжку, папрасіла напісаць свае заўвагі.

Глыбока прануціўшы праз сэрца, нахцінушы творчасцю беларускіх паэтаў, Ніна Дзявольская піша і ўласныя вершы.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ, фота аўтара.

БЕЛАРУСАМ БЫЦЬ НЕ СТРАШНА

ШТО ЎРАТАВАЛА НАШУ ПАЭТКУ Ў ГРЭЦЫІ?

Яшчэ крыху, і мог бы разгарэцца міжнародны скандал. Беларускую паэтку Валерыю Куставу абакралі на востраве Сімі ў Грэцыі. Скралі ўсе: пашпарт, грошы, крэдыткі, рэчы... Але, у тым ліку дзякуючы магчымасці карыстацца інтэрнэтам, Валерыя, па сутнасці, акрамя праблем, атрымала яшчэ і чароўныя прыгоды. Варта было ёй толькі перадаць у інтэрнэт інфармацыю пра тое, што з ёй здарылася, як усё сябра кансалідаваліся, сталі тэлефанаваць у амбасады, у грэчаскую паліцыю і ўсім знаёмым, якія адпачывалі ці праезджалі недзе паблізу.



Паэтка Валерыя Кустава каля свайго келлі ў манастыры Маці Божай Цямбікі (Грэцыя)

творчасці паміж Міжземным і Эгейскім морам. Грокі цяпер проста абавязаны перакласці вершы Валерыі Куставы на сваю мову!

— Гара Цямбіка змяніла мяне. Святая гара і келля, у якой я жыла, царква Божай Маці Цямбікі. Гаспадыня царквы Стэла дала мне грошы на першы час, ежу і келлю, дзе жыць. А мая грэчаская сям'я (менавіта та я цяпер адчуваю), мае названыя сёстры дапамагалі мне зразумець святое месца, дзе я жыла, і прычыны, па якіх я туды трапіла, — каментуе паэтка спецыяльна для «Звязды».

— Цяпер я пераканана, што найвялікшы чуд — гэта людзі і вера, што ў табе ёсць. Аказалася, не так страшна быць забудзеным беларусам: бо знайшліся дзясяткі, нават сотні людзей, гатовых мне дапамагчы — хто чым можа. Успрымаю гэтае падарожжа як наканаванасць, бо дзякуючы яму я адчула Божую ласку. Я штодня хадзіла ў горы, высокую, камяністыя стромы мяне туды вялі... Малілася, бо мне гэтага папросту хацелася — адчувала патрэбу. І плакала — ад пайнуты чысціні вакол і ўнутры мяне. Было адчуванне, што я нічога не важу... Ува мне было спачатку адчуванне вычышчэнасці, нібыта знутры

усё прыбралі. А потым паклалі туды толькі душ, лёгкую лёгкую... Гэта неперадважальны, невымоўны адчуванні. Цяпер я яшчэ мацней веру ў любоў, у людзей і ў цуды. А яшчэ — у мой шлях. Там я зразумела, як чалавечая зло, усё зямныя жаданні могуць добраахвотна перайсці на бок добра... А грошы, тэлефоны, рэчы — гэта ўсё было абсалютна не галоўнае там, бо там былі людзі і цуды. І я адчувала сябе пульсуючай жылкай між ветрам, гарамі, морам і нябёсамі.

Паэты бываюць розныя. Нехта сілкуеца сваімі ўнутранымі сіламі, шукае натхненне там. Іншыя натхняюцца наваколлем, падарожжамі, выпрабаваннямі, кантактаваннем з новымі людзьмі. А Грэцыя, як вядома, мае сама непасрэднае дачыненне да творчасці, мастацтва і веры. Таму ў прыгодах беларускай паэты адзначна ёсць нешта наканаванае і тагасветнае.

Усё ж добра тое, што добра сканачваецца. Валерыя дома, напісала шмат вершаў і напісала яшчэ больш. А дзякуючы такім выпадкам, можа быць, паболей і людзей, якія, зацікавіцца сучаснай беларускай літаратурай. І жартам. І ўсур'ёз.

Вольга ЧАЙКОўСКАЯ.

■ Запашальнік

Абразы XV—XIX стагоддзяў прадставяць у Нацыянальным мастацкім музеі

Міжнародная выстаўка «Прапамаглі паэтыкі не толькі беларусы на адлегласці, але яшчэ і добразачыльныя грэкі. У царкве Божай Маці Цямбікі Валерыю прытулілі, адвезлі ёй келлю № 6.

— Сёння дапамагала пра царкве з турыстамі, напісала 1025-годдзя Хрышчэння Рудзі, будуць дэманстраваць больш як 90 унікальных твораў ікананісц XV — пачатку XIX стагоддзя з фонду вядучых музеяў Беларусі, Расіі, Украіны і Сербіі.

Работа экспазіцыі прадоўжыцца да 5 снежня.

ПЕРФОРМАНС ЯК НЕПАЗБЕЖНАСЦЬ ДЗЕЯННЯ

Музей сучаснага выяўленчага мастацтва перажывае «Навінкі»

Канец жніўня — пачатак верасня заўсёды дзейнічае абуджальна. У гэты выхадны абуджэнне дасягаецца шляхам мастацкага дзеяння.

Міжнародны фестываль арт-перформанса ў Мінску адбываецца 15-ы раз. Але колькі яго не праводзь, усё роўна ў нас застануцца людзі, для якіх гэткае мастацтва перажыванне можа адбыцца ўпершыню. І колькі людзям не тлумач, што гэта за мастацтва такое, усё роўна застануцца тыя, хто скажа: «Не, сапраўды, нейкія «Навінкі»... Маючы на ўвазе асаблівасць мыслення тых, хто да гэтага можа ставіцца сур'ёзна.

Але насамрэч усё сур'ёзна. У сучаснай мастацкай практыцы такі напрамак, як перформанс, распаўсюдзіўся яшчэ ў 60-70-я гады. І гэта тое, што змяніла звыклівае ўяўленне пра мастацтва, паставіўшы на першае месца дзеянне.

Мастак (аўтар) праз пэўны дзеянні даносіць да аўдыторыі, якая за ім назірае, нейкую думку. Такім чынам мастацтва становіцца чалавеку бліжэй. Ды што там казаць — ён фактычна ўцягнуў у яго.

Вось беларуская публіка і ўцягнулася: у перформансаў ёсць свой глядач, хоць і здаецца, што ў нашай краіне усё яшчэ разумець сутнасць мастацтва больш традыцыйна. Тым не менш, калі ёсць, на каго паглядзець, то чаму б і не паглядзець? Тым больш што сёлетня ў «Навінках» пагадзіліся ўдзельнічаць перформары з Швецыі, Румыніі, Польшчы, Ірландыі, Італіі, Іспаніі. Але і беларускіх выступаючых у праграме — не адзікі. Зрэшты, вольна на іх выступленні найбольш цікава паглядзець: паколькі перформанс — вельмі жывая форма сучаснага мастацтва, то павінна адгукацца і рэагаваць на жыццё. На наша жыццё. А часам здаецца, што пра яго і



Аўтар Наэль Малой.

можна гаварыць толькі пра мастацтва. Гэта паспрабуюць зрабіць Віктар Пятроў, Юрась Барысевіч, Юры Ленскі, Алесь Несцераў, Вольга Рагавая, Дзмітрый Калейчык, Таццяна і Дзмітрый Майбада, Наталія Лісоўская, Адам Шостак і іншыя. За тры дні можна паглядзець шмат. А некаторыя адданыя аматары перформанса могуць нават выехаць на выступленні на возера Вяча.

Тры дні — гэта не толькі момант для сустрэч. Гэта яшчэ і магчымасць правесці сябе на жывасць думкі і інавацыйнасць мыслення. І калі людзі любяць параздаваць крыжыванкі і галаваломі, то чаму не пайсці далей і не патроніравацца разгадаць нечыя думкі? Чаму і не? Гэта ўжо не пытанне, а абуджэнне да дзеяння: пайсці і паглядзець.

Ларыса ЦІМОШЫК.

■ Фестывалі GO, «КАМЯНІЦА»!

Рыхтуюцца, юбілейны фолк-фэст працягнецца два дні

Сёлета фолк-фэстываль «Камяніца», што традыцыйна ладзіцца на тэрыторыі Музея народнай архітэктуры і побыту пад Мінскам, пройдзе пяты раз. І на радасць аматарам беларускай музыкі арганізатары фэсту вырашылі зрабіць яго двухдзённым. Фэст абудзецца 6-7 верасня. Намёты, старымія строі і паездкі сям'ямі вітаюцца.

У розныя гады вядомымі запрошанымі гасцямі фэсту былі гурт «Іван Купала» з Расіі, лідар украінскага бэнда «Воплі Відаплясава» Алег Скрыпка ды розныя іншыя музыкі, якія ў сваёй творчасці скарыстоўваюць фальклорныя элементы. Беларускія гурты для ўдзелу ў фэсце, аказваецца, «выстойваюць» нават своеасабліваю чаргу. Людзі, якія ладзяць фестываль, у тым ліку яго каардынатар Сяргей Чагарынец і дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту Святлана Лакотка, цудоўна разумеюць, для каго і дзеля чаго яны ладзяць гэты фестываль. Таму прадумваюць усё да дробязей. Ужо сёлета выступаючыя плануецца налета.

На пятым фестывалі наведнікаў парадуюць выступамі гуртоў «Палац», «Аляксандра і Канстанціна», «Стары Ольса», «Guda», «SHUMA», «Даха-Браха» (Украіна), «Фолкнер» (Украіна), Orkestra Sw.Mikolaja (Польшча), Nvanna (Расія).

У розны час на фэсце выступалі гурты «Ліцвін», «Гаротніца», «Рава», «Ветях», «Троіца», Osmigia ды іншыя. Гэта і тыя калектывы, якія займаюцца рэканструкцыяй старадаўняй музыкі розных гістарычных перыядаў, і тыя, што спалучаюць аўтэнтыку з сучаснымі музычнымі кірункамі: рок, джаз, рэп, электронная музыка. Наогул, «Камяніца» ў сваім родзе ўнікальнае мерапрыемства. У першую чаргу таму, што ў Беларусі наогул не шмат раскручаных фестывалюў з добрым менеджментам, якія папулярныя і звычайна традыцыйнаму культуры. Гэтую сітуацыю каментуе лідар гурта «Палац», адзін з ініцыятараў і нязменны вядучы фэсту Алег ХАМЕНКА.

— Нельга сказаць, што ў нас менавіта чарга беларускіх гуртоў у «Камяніцу». Хаця, зрэшты, у пэўным сэнсе чарга. Бо ўсе нашы музычныя гурты, якія так ці інакш працуюць з фальклорным матэрыялам, я ведаю. І ўсе яны ведаюць мяне. Гуртоў насамрэч не так і шмат. І пляцовак у Беларусі, дзе яны маглі б выступіць, таксама мала. Таму і атрымліваецца дамоўленасць: вы выступіце сёлета, а вы — у наступным годзе. Каб праграмы не паўтараліся і ўсе калектывы мелі магчымасць выступіць. Але гэтая нястанна пляцовак, безумоўна, праблема.

Пра тое, што ўвагі нацыянальнай культуры ў фестывальным руху павінна надавацца больш, гаворыць і лідар гурта «Ветях» Вячаслаў КАЛАЦОЙ, які браў удзел у «Камяніцы» ў 2011 годзе:

— У Літве, напрыклад, адбываецца калія ста падобных фестывалюў. Гэтым займаецца літоўская камісія ЮНЕСКА, і яны ўсё робяць дзеля таго, каб людзі, якія захоўваюць фальклор, мелі магчымасць выступаць, трансляваць у часе гэтае мастацтва, знаёміць з ім, перадаваць дзецім, моладзі. Сёння ўвогуле сітуацыя з этнічнай музыкой вельмі няпростая ва ўсім свеце, і ў Беларусі ў прыватнасці. Яе фактычна няма ў неабходным для папулярнасці аб'ёме ні ў эфіры, ні ў СМІ. Усё з'яўляецца ў асноўным ці агламоўным імпартам, які рускамоўным шансаман. Каранёвай музыцы славян, балтаў, фіна-уграў і г.д. у сучасных СМІ месца няма. Звычайна іншыя краіны выходзяць з гэтай сітуацыі праз адкрыццё альтэрнатыўных інтэрнэт-СМІ (відэаканалаў і радыёстанцый), якія спецыялізуюцца на этнічнай музыцы. Расійская грамадства чакала, пакуль дзяржава адкрые этна-радыёканал, не дачакалася, хоць у Расіі вельмі вялікі фінансавы патэнцыял. І людзі на грамадскіх пачатках арганізавалі інтэрнэт-радыё «Традыцыя», якое трансліруе этнічную музыку рускага народа. У Беларусі такога пакуль няма. І таму ўжо адно тое, што ў нас ладзяць фестывалі, падобныя «Камяніца», «Берагіні», «Радаводу» (Іванава, Брэсцкая вобласць) — нягледзячы на тое, што яны вельмі розныя па спосабах працы, фінансавання і розных іншых параметрах — абнадзейвае. «Камяніца» спраўдзіла сябе, як фестываль, збірае шмат аматараў беларускай этнічнай музыкі. Наогул, правядзенне орап ай-канцэртаў — гэта «ў традыцыі» народных свят, якія, як правіла, адбываліся ў прыродным ландшафце. Гэта заўсёды дае станоўчы эфект для ўспрымання фальклорнай музыкі.

«Камяніца» — унікальны фэст яшчэ і тым, што дапамагае дзяржаўнаму музею збіраць грошы на ўтрыманне музейных драўляных экспанатаў XVIII-XX стагоддзяў.

— Сёлета ўваход на фестываль будзе каштаваць 30 тысяч рублёў. Але тыя, хто прыйдзе ў нацыянальныя строі, — каментуе Алег Хаменка, — змогуць трапіць на фэст бясплатна. Зрэшты, калі яны усё ж пажадоўча запліцца за квіток альбо проста ахвяраваць грошы на музей, арганізатары будуць толькі рады. Бо «Камяніца» мае дабрачынны мэты не ў апошняю чаргу.

Вольга ЧАЙКОўСКАЯ

■ Прэм'ера

Вітаўт

Вялікі Вітаўт — так мы пра яго кажам. У нейкай ступені гаворым так дзякуючы тым людзям, якія вывучалі, а потым тлумачылі падзеі гісторыі, апісалі іх і інтэрпрэтавалі ў творах мастацтва. Гісторыя заўсёды можа дапамагчы вырашыць праблему героя. А глядач яго усё ж шукае. Спектакль пра князя Вітаўта (паходзе Аляксея Дударава) быў адным з самых запатрабаваных у Купалаўскім тэатры. Але драматычны спектакль сваё аджыў.

Вітаем Вітаўта Вялікага ў Вялікім тэатры! Прэм'ера балета Вячаслава Кузняцова «Вітаўт» дасць пачатак новаму 81-му тэатральнаму сезону тэатра. І на наступным тыдні чакаць паказаў будучы не толькі аматары балета. Усё-такі фігура ў гісторыі маштабная. Ды яшчэ ж вельмі хочацца падмацаваць уражанні, якія атрымалі ў драматычным тэатры, уражанні харографічнымі. Адчуць розніцу ўздзеяння. Калі хочаце, то нават і параўнаць двух Вітаўтаў: што прынцыпова новае нам хочучы сказаць стваральнікі балета, чым удакладніць веды пра вялікага князя, які «княжыў 35 гадоў»?

Думаецца, аднак, што ўяўленне пра асобу застанецца непачынаючы: лібрэта балета ствараў той жа аўтар, драматург Аляксей Дудараў. Таму, хутчэй за ўсё, у балете мы ўбачым драму: супрацьстаянне дзвюх асоб — Вітаўта і Ягайлы, які меў свае планы на валоданне зямлямі і ішоў да сваёй мэты нават праз здардніцтва: кроўнае, чалавечая, здардніцтва ў веры. Ёсць яшчэ адна абавязковая ўмова сюжэта, калі яго прымудзілі Дудараў: побач з вялікімі мужчынамі павінны быць жанчыны. Ды інтрыгі ў «вяхрах», якія абавязкова закрануць «ніз»... І яшчэ — вобраз ідэальнага кіраўніка: адданага сямі, зямлі, народу.

Вельмі цікава, як «залаты час» у нашай гісторыі (у якім, аднак, хапіла вельмі жорсткіх выпрабаванняў) прагучыць у музыцы? Вячаслаў Кузняцоў вядомы як стваральнік балетаў «Макбет» і «Клеапатра». Дыржор-пастаноўшчык — Вячаслаў Воліч, узнагароджаны медалём Францыска Скарыны. Яго задача — зразумець думку кампазітара «Вітаўта» і стварыць музычны вобраз беларускага сярэднявечча, які б мог ураціць сучасных глядачоў. Як гэта можа быць, яны памятаюць на прыкладзе паспяховага балета «Страсці» Андрэя Мдзівані ў пастаноўцы Валянціна Елізар'ева. На гэты раз пра тое, як перадаць вобраз гісторыі праз харэаграфію, класіфікую народны артыст Беларусі Юрый Траян.

Ларыса ЦІМОШЫК

СУСТРЭНЕМСЯ Ё БЫХАВЕ!



(Заканчанне. Пачатак на 1-й стар.)

Яшчэ адзін здабытак Быхава на доўгія гады наперад — адноўлены фізкультурна-аздараўленчы комплекс з басейнам. У адкрыцці басейна плануецца ўдзел Аляксандра Герасіма. Увогуле жыхары райцэнтра вельмі задаволены тым, што горад не проста прыбралі да свята, але і шмат зрабілі для паляпшэння іх жыцця.

Новыя скульптурныя кампазіцыі ў Быхаве ўсталююцца напярэдадні Дня. Робіць уражанне скульптура «Баркулабуйскі леталіс» на Кастрычніцкай плошчы (вясільная кніга са старажытных пісьмёнамі і абразом Баркалабуйскай Божай Маці на старонцы). Дарэчы, сам славуці абраз, які захоўваецца ў жаночым манастыры паблізу аграгарадка Баркалабава, усё ж такі не перавысць у Быхаў на Дзень беларускага пісьменства. Абраз старажытна, і новае падарожжа можа дрэнна адбіцца на яго стане. А каму зачопацца на свае вочы ўбачыць гэтую каштоўнасць, то 15 кіламетраў ад Быхава да Баркалабава — гэта не самы доўгі шлях.

ДУХОУНАСЦЬ — ДЛЯ ДУШЫ

Я вельмі задаволены падрыхтоўкай Быхава да рэспубліканскага свята, — пракаментаваў для «Звязды» **начальнік Галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай працы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкама Анатоль СІНКАВЕЦ**. — Безумоўна, вялікая карысць для выдатнага помніка архітэктуры — Быхаўскага замка. Раённы цэнтр культуры — проста прыгажосць! І мне вельмі падабаецца шыкоўнае выданне старажытнага «Баркулабуйскага леталіса». Гэтую кнігу, якую прэзентуюць на свята, я ўжо трымаю ў руках і адчуваю радасць ад таго, што маю гонар пазнаёміцца з унікальным творам, помнікам беларускага пісьменства XVII стагоддзя. Цяпер ён будзе ў нашых бібліятэках і музеях, і я вельмі шчаслівы ад гэтага. Тут адчуваецца гістарычны і літаратурны дух Быхаўшчыны.

Анатоль Сінкавец нагадаў, што адна з адметнасцяў Быхаўскага Дня пісьменства — гэта яго юбілейнае ліца. Фестываль беларускіх гарадоў, якія былі сталіцамі свята, упрыгожыць XX Дзень беларускага пісьменства. У райцэнтры з'явіцца сімвалічная алея гэтых гарадоў, якая застанецца на доўгія і добрую памяць пра вялікую падзею.

Увогуле каля 2 тысяч чалавек будуць задзейнічаны ў творчай праграме Дня пісьменства. Будуць працаваць два дзясяткі тэматычных пляцовак. Магілёўшчына імкнецца паказаць усё самае лепшае.

Свой значны ўклад зробіць тэатральныя калектывы Магілёўшчыны — прафесійныя і аматарскія, а каля яшчэ аднаго вялікага ар-

хітэктурнага помніка Быхава — старажытнай сінгагогі — будуць паказаць спектаклі, у тым ліку пра жыццё і побыт яўрэяў. — Яшчэ адна безумоўна яркая дэталі — канцэрт артыстаў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета ў суправаджэнні сімфанічнага аркестра. Ён адбудзецца 1 верасня ўвечары, на галоўнай сцэнічнай пляцоўцы, і завершыцца праграма святочным феерверкам.

Мы хацелі, каб на свята ў Быхаве было цікава ўсім, ад дзяцей да састарэлых людзей, і мне здаецца, што ў нас так і атрымаецца, — пракаментаваў Анатоль Сінкавец. — Зычу ўсім падлікаваць сваю душу, таму што Дзень беларускага пісьменства — гэта свята духоўнасці і культуры.

ПІШЫЦЕ І ЧЫТАЙЦЕ

Канцэрты аўтарна-выкананцаў і эстрадных спевакоў, мастацкія вернісажы, творчыя прэзентацыі, бібліятэчныя выстаўкі, спартыўныя выступленні і гэтак далей. Кожная ўстанова, якая бярэ ўдзел у юбілейным Дні беларускага пісьменства, імкнецца прадманастраваць лепшыя творчыя ідэі. Напрыклад, Магілёўскі філіял «Белпошты» рытуе, акрамя ўсяго іншага, выставу паштовак для пасткросінгу.

— Мы зробім яе сваімі сіламі і прадставім паштоўкі, якія атрымалі ў межах папулярнага міжнароднага абмену супрацоўнікі пошты, — расказала напярэдадні **намеснік дырэктара Магілёўскага філіяла «Белпошты» Галіна МАРЧАНКА**, якая і сама з'яўляецца заўзятым пасткросерам. — Тэмы паштовак: дзеці, кнігі, паштовыя скрыні, старажытнасць, чорна-белыя выявы і іншыя цікавіны.

На гэтай выставе паштоўкі размесцяць такім чынам, каб можна было не толькі паглядзець глянцавы бок, але і прачытаць, адчуць паштоўку, пацкавіцца замежнымі маркамі. Таксама магілёўскія паштавікі прадставяць цікавыя работы эпісталаўнага жанру: дзеці пісалі лісты ў межах акцыі Сусветнага паштовага саюза і расказвалі пра сваё стаўленне да глабальных праблем чалавецтва.

На свята будуць пісьменнікі, паэты — айчыныя і замежныя. Паводле напярэдняй інфармацыі, яны прадставяць 8 краін — Беларусь, Расію, Украіну, Азербайджан, Таджыкістан, Казахстан, Літву і Сербію. Акрамя «круглага стала» і прэзентацыі праектаў, адбудуцца сустрэчы з чытачамі і аўтаграф-сесіі.

Напрыклад, у прэс-цэнтры інфармацыйнага агенцтва «Магілёўскія ведамасці» чакаюць папулярную беларускую пісьменніцу Наталію Батракову. Яна — урадчанка Ма-

гілёўскай вобласці, яе раманы сталі бестселерамі.

ПРАГРАМА НА СЁННЯ

Субота, 31 жніўня, у Быхаве пачынаецца святочным богаслужэннем у праваслаўных храмах. На пляцоўцы каля Тройцкай царквы разгорнецца выстаўка-продаж праваслаўнай літаратуры, выступіць з канцэртаў епарыяльны хор.

У першай палове дня ўрачыста адкрываецца кінатэатр «Радзіма». Далей адчыніць свае дзверы Быхаўскі раённы цэнтр культуры. У яго цалкам новае аблічча, і кіраўніцтва сферы культуры спадзяецца, што цэнтр стане месцам развіцця інтарэсаў моладзі, раскрыцця талентаў. Тут таксама адкрываецца мемарыяльная дошка памяці вядомага журналіста, выкладчыка і заслужанага дзеяча культуры Беларусі Барыса Стральцова, чьё імя цяпер прысвоена раённай бібліятэцы.

А 11-й гадзіне ўзнагародзяць пераможцаў конкурсу юных чытальнікаў Быхаўскага раёна «Жывая класіка» і тут жа прэзентуюць новы часопіс для дашкольнікаў «Буся».

А 12-й гадзіне адбудзецца ўрачыстае адкрыццё Прывакзальнай плошчы, чыгуначнага вакзала і аўтастанцыі. Нарэшце быў ачынены і госці горада змогуць ацаніць новы твор магілёўскага скульптара Андрэя Вараб'ева. Пара маладых людзей — «На ростанях»: тут рамантыка маладосці і каханя, але і кнігі беларускіх класікаў пры іх.

У раённым цэнтры культуры ў 13.30 пачнецца міжнародны «круглы стол» «Сугучна: мова і літаратура ў кантэксце гісторыка-культурнай спадчыны», які арганізавалі Міністэрства інфармацыі, Саюз пісьменнікаў і наш выдавецкі дом «Звязда». Там жа, у цэнтры культуры, пазней адбудзецца навукова-практычная канферэнцыя «Быхаўскія чытанні», дзе адбудзецца прэзентацыя кнігі «Баркулабуйскі леталіс». Завершыцца сённяшні дзень у Быхаве вечааровым канцэртаў і дыска-акцыяй для моладзі.

У **нядзелю, 1 верасня**, усіх найперш чакае грандыёзная цырымонія адкрыцця і ўзнагароджання пісьменнікаў, якія перамаглі ў Рэспубліканскім конкурсе на лепшы літаратурны твор. Разгорнуцца фестываль кнігі і прэсы, гістарычная тэатралізаваная экспазіцыя «Літаратурная спадчына ад крыніц да сучаснасці». Увесь дзень насычаны самымі рознымі акцыямі і падзеямі: у Быхаве кажуць, што госці цолькі дзень могуць хадзіць па коле святочных выстаў і цікавых імпрэзаў. Хочацца, каб была пагода, але пры любым надвор'і галоўнае — выдатны настрой!

Ілона ІВАНОВА.

СУЧАСНЫМ ДЗЕЦЯМ — «РАЗУМНУЮ» ШКОЛУ...



Новы будынак школы лёгка пазнаць: ён вылучаецца сярод забудовы мікрараёна сваімі яркімі колерамі.

(Заканчанне. Пачатак на 1-й стар.)

Такім чынам будзе наладжана і індывідуальная работа з вучнямі, і вяртальны дыялог настаўнікаў з бацькамі. Настаўнік зможа палітаваць, чаму ён паставіў тую ці іншую адзнаку, накіраваць дадатковыя заданні ў выглядзе прымацаваных файлаў, спасылкі на электронныя падручнікі і іншыя рэсурсы для школьніка. Бацькі, у сваю чаргу, таксама змогуць задаць пытанне педагогу.

Яшчэ адна навінка — электронная карта, якая адначасова будзе служыць і электронным пропускам, і сродкам безнаўнай аплатаў. З яе дапамогай вучні змогуць праходзіць на тэрыторыю школы, аплатаваць харчаванне ў школьнай сталовай, карыстацца школьнай бібліятэкай, а са з'яўленнем электроннага праязнага — ездзіць у грамадскі транспарт. Сёння ў некалькіх школах існуе толькі сістэма электронных праходных. Новая сістэма павінна «выхаваць» адказнасць у школьнікаў за свае дзеянні. Калі праект «Электронная школа» «прыжывецца» ў сталіцы, у хуткім часе яго падхопяць і рэгіёны.

Сам навуцальны працэс у 51-й школе таксама будзе арганізаваны ў адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі. Акрамя абсталяваных для старэйшых вучняў кабінетаў

інфарматыкі, тут ёсць і камп'ютарныя класы для малодшых, у іх настаўнікі могуць праводзіць факультатывы з выкарыстаннем новых тэхналогій — тым больш што з камп'ютарамі сёння на «ты» і дашкаляты. Ёсць тут нават кабінет інтэрактыўнага апытання, у якім імгненна можна атрымаць вынік той ці іншай апытанкі, а таксама шэсць лінгвістычных класаў для вывучэння замежных моў.

У новай высокатэхналагічнай школе вучні не будуць пазбаўлены і неабходнага «класічнага» абсталявання. Да іх паслужыць і вялікі спартыўны залы (гімнастычная, тэрнажорная, харэаграфічная), вялікая і малая актывыя залы, канферэнц-зала, сталовая... Ёсць і медкабінет — з кіслародным

мі катэтыліамі і дыягнастычным апаратам, які вымярае ціск, пульс і вызначае аб'ём фізічнай нагрузкі, неабходнай для кожнага вучня. Дарэчы, увогуле ўстанова можа прыняць 765 навучэнцаў. Сёлета ж на першую лінейку прыйдуць каля 500 дзяцей і 35 педагогаў, з якіх двое маладых спецыялістаў і 17 настаўнікаў вышэйшай і першай катэгорыі.

Новая школа яшчэ толькі пачынае сваё жыццё, а планы ў яе адміністрацыі дзесьці ўжо далёка наперад і, пэўна, здольныя ахапіць схільнасці і інтарсы ўсіх навучэнцаў. Апроч таго, што ўхілі ў 51-й сярэдняй школе будзе зроблены на матэматыку, тут збіраюцца развіваць таксама турызм і скалаляжанне (усталяваць скаладаром) і нават заснаваць сваё школьнае тэлебачанне. А пакуль што перад вучнямі і педагогамі стаіць іншая задача — заклаці моцны падмурак у новым храме ведаў. Ці варта казаць, што яны адчуваюць вялікае хваляванне і не менш вялікую адказнасць. Але яны ўпэўнены: усё ў іх атрымаецца.

— Калі мы рэцэпіравалі першую лінейку, у неба з'явіліся дзве вясёлкі. Я думаю, гэта добры знак, — усміхаецца намеснік дырэктара школы па вучэбнай рабоце Кацярына Федарава.

Што ж, няхай шлях новай школы, яе вучняў і педагогаў будзе такім жа — добрым ды вясёлкавым.

Дзіяна СЕРАДЗЮК.



У фая новай школы — шмат кветкаў.

Фотаздымкі Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Парады дадаслым

НАБЫЛІ ПЕРШАКЛАСНІКУ СТОЛ-ТРАНСФОРМЕР? АДРЭГУЛОЙЦЕ ВЫШЫНЮ!

А таксама

- ♦ Сачыце за станам здароўя дзіцяці.
- ♦ Арганізуіце рэжым дня.
- ♦ Забяспіце рацыянальнае харчаванне і загартоўку.
- ♦ Сачыце за працягласцю сну і часам знаходжання дзіцяці на свежым паветры.
- ♦ Цікаеце нават самымі невялікімі поспехамі дзіцяці.
- ♦ Падтрымлівайце жаданне вучыцца, станоўчае стаўленне да школы.

павінен мець раз'ём, які аблягае здыманне і надзяванне ранца. Вага ранца — не больш за 700 г. Ранец школьніка павінен шчыльна прылягаць да спіны, яго шырыня — адпавядаць прыкладна шырыні плячэй, верхні край і плечы — быць на адным узроўні, а ніжні край — размяшчацца на ўзроўні пояса.

Працоўнае месца

Набываючы ручкі для пісьма, зверніце ўвагу на іх памер і вагу. Вялікая і цяжкая ручка спрыяе развіццю стомленасці мышцаў кісці.

— Нягледзячы на тое, што хатнія заданні на працягу першага года навучання не задаюць, кожнае дзіця малое, лепіць, расфарбоўвае, а таму абсталяваць для яго працоўнае месца, — тлумачыць Алена Хмара. — Правільна арганізаванае працоўнае месца з'яўляецца важным фактарам прафілактыкі парушэння постаці і зроку. Гігіенічныя патрабаванні такія: пры росце 100-115 см вышыня стала — 46 см, пры росце 115-130 см — 52 см, 130-145 см — 58 см. У ідэале стол павінен «расці» разам з дзіцём. Лепш за ўсё набыць стол-трансформер з рэгулюемай вышыняй і вуглом нахілення. Стандартны стол, як правіла, мае вышыню 75 см, а першакласнік яшчэ «не дорос» да такой вышыні, і гэта можа нашкодзіць яго постаці...

Стальныя павінна знаходзіцца прыкладна на ўзроўні сонечнага сплячэння. Калі папасціць

было ценю ад рабочай рукі. Нельга дапускаць прамое дзеянне крыніцы святла на вочы, якія павінны ўспрымаць толькі адбітае ад працоўнай паверхні святло. Магутнасць лампы падчас чытання — 80 Вт, а пры малыванні — і ўсе 100 Вт.

Нельга забывацца на зрокавую гімнастыку. З практыкаванняў для вачэй лепш за ўсё сябе зарэкамендавалі гімнастыка для знешніх мышцаў вачэй (варочанне вачамі), для ўнутраных мышцаў (перамяшчэнне фокусу зроку з блізкага аб'екта на аддалены і назад) і расслабленне пад залпшчачнымі вачамі.

Святлана БАРЫСЕНКА

ДЫХАННЕ ГІСТОРЫИ ПРЫДНЯПРОЎСКАГА КРАЮ



Падарункам да Дня беларускага пісьменства ў Быхаве сталі новыя кнігі Выдавецкага дома «Звязда».

У прадмове да адной з іх — «Быхаўшчына. Дыханне вясюлі» — старшыня Быхаўскага райвыканкама Дзмітрый Калеуў зазначае: «На старонках гэтага знакавага выдання вы адчуеце дыханне гісторыі і сучаснасці нашага Прыдняпроўскага краю, пазнаёміцеся з яго шааноўнымі людзьмі, сярод якіх Герой Савецкага Саюза і Герой Сацыялістычнай Працы, поўныя кавалеры ордэнаў Славы, уладальнікі іншых высокіх дзяржаўных узнагарод, майстры мастацтваў, навукоўцы, грамадскія і палітычныя дзеячы. У шматпакутнай Быхаўшчыне багатая гісторыя, яе не абміналі шматлікія войны, якія

руйнавалі горад і паветы, знішчалі мірных жыхароў, мужных абаронцаў сваёй зямлі. І тым не менш, тут заўсёды мірна суседнічалі праваслаўныя, іўдзейскія і каталіцкія храмы. Многія з іх аднаўляюцца, узводзяцца нова...». Укладальнікам кнігі з'яўляецца вядомы журналіст Уладзімір Бацкалевіч. Разам з Сяргеем Жыжынянам яны і напісалі асновы тэксты гэтага па-свойму ўнікальнага выдання. Фактычна суаўтарам багата ілюстраванай кнігі стаў таленавіты «звяздоўскі» фотакарэспандэнт Анатоль Кляшчук. Яго ўважлівы позірк майстры перадае усё напружанае, усе адметнасці сучаснай Быхаўшчыны. Дарэчы, Анатоль не ўпершыню аздабляе кнігі, прымеркаваныя да Дня беларускага пісьменства, выданні, якія расказваюць пра розныя гарады нашай Айчыны, у якіх праходзіць свята.

Яшчэ адну адмысловую кнігу падараваў чытачу Выдавецкі дом «Звязда» — «Леталіс горада Быхава» (укладальнік — Анжэліна Церашонак). А нарэдка выданне ў Магілёўскім дзяржаўным абласным ліцэі N 5, які працуе ў Быхаве. Кніга — плён росшукаў, збірання краязнаўчых матэрыялаў настаўнікамі, вучнямі, неабычак-вымі да гісторыі быхаўчанамі. Дырэктар ліцэя Віктар Радзкоў



такім чынам ахарактарызаваў выданне: «...Гэта — плён шматгадовых пошукаў і разваг пра гісторыю Быхава». І вось што яшчэ пра кнігу, якая, відавочна, зойме ганаровае месца ў бібліятэках многіх быхаўчан: «Спадзяёмся, што яна будзе садзейнічаць захаванню гістарычнай і культурнай спадчыны Быхава, яго лепшых традыцый».

Са святам, быхаўчане! Са святам усіх, хто неабычаква да роднага слова, да прыгожага пісьменства, да айчынай літаратуры! А хто не здолеў зазірнуць на Магілёўшчыну сёння і заўтра — зрабіце віртуальнае падарожжа. У гэтым вам дапамогуць кнігі «Быхаўшчына. Дыханне вясюлі» і «Леталіс горада Быхава».

Мікола БЕРЛЕЖ.

Да ведама

Вось ужо пяты год дзіцячы прававы сайт www.mir.pravo.by з намі. Сеткавы рэсурс па-ранейшаму дапамагае беларусам (і не толькі нам). Самы час растлумачыць, якую ролю ён выконвае.

Каму сайт патрэбны?

Прыблізны ўзрост аўдыторыі — ад 6 да 16 гадоў. Але сайт разлічаны не толькі на дзіцяці і падлеткаў. Ён будзе цікавы бацькам і настаўнікам.

Хто стварыў?

Сайт арганізаваў Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі РБ. Ініцыятар — Адміністрацыя Прэзідэнта.

Што сайт прапаноўвае?

Інфармацыя — гэта найперш. Карысная, адаптаваная, ілюстраваная. Своеасаблівыя інфармацыйныя дыялогі. Так, у частцы «Бібліятэка» створаны адпаведны раздзел, які

гаворыць сам за сябе, — «Карысная інфармацыя». Базавыя звесткі з юрыдычнай сферы — цяпер у звышдаступным фармаце. Дыялагічнасць пацвярджае і флэш-карта свету (з яўрэйскага часу — інтэрактыўная). Да карт прымацавана рэдкая інфармацыя пра замежныя краіны і іх прававыя сістэмы.

Найважнейшая перавага сайта — раздзел «Віртуальная прыёмная», які таксама апрадувае дыялагічнасць сеткавага рэсурсу. На вашы пытанні адкажуць выдатныя спецыялісты, усе — члены Нацыянальнай камісіі па правах дзіцяці.

Хто паспеў ацаніць сайт?

Штомесць сайт наведваюць больш за 10 тысяч чалавек са 100 краін свету.

Сеткавы рэсурс паспяхова прайшоў праз экспертызу, якую ажыццяўляў Цэнтр беспечнага інтэрнэту ў Расіі. Апошні знаходзіцца на волькі пры Грамадскай палатцы Расійскай Федэрацыі, але і пры кампаніі «Скай Лінк». Вось чаму гэты дзіцячы прававы сайт можна

знайсці ў каталогу бяспечных інфармацыйных рэсурсаў «Дзіцячы інтэрнэт».

У конкурсе «Лепшы сайт у сферы нефармальнай адукацыі за 2010 год» партал упэўнена замацаваўся на трэцім месцы. Рэсурс узнагародзілі дыпламам інтэрнэт-прэміі «Тібо 2011».

Якую карысць ад яго маем?

Сайт дапамагае дзецям і падлеткам: адказвае на «дарослыя» пытанні, дае слухныя парады, падказвае шляхі выйсця са складаных жыццёвых сітуацый, а таксама ў зямальнай форме расказвае пра беларускае заканадаўства і правы грамадзян нашай краіны.

Якое дзіця не любіць конкурсы? Вось чаму сайт актыўна арганізоўвае шматлікія «спарбніцтвы» для дзяцей. 8 конкурсаў — гэта толькі пачатак. Стваральнікі сеткавага рэсурсу ў пошуку прычыноў новых ідэй, зямальных для дзяцей і падлеткаў. Таму смела можна паўдзельнічаць і, вядома ж, атрымаць каштоўныя веды.

Маргарыта СІДАР.

Правільныя дзеці





Не кіем, дык палкаю...

У 60-я гады мінулага стагоддзя я працаваў у Наукова-даследчым інстытэце эканомікі пры Дзяржплане БССР...

нае: наша кіраўніцтва... прадало аўтобус і аднаведна скасавала штатную адзінку шафэра...

П.І. БРАТОК, г. Мінск.

Вяргіня...

Яна ж вяргіня

...Гэтую гісторыю я пачула яшчэ ў дзяцістве ад нашай суседкі Яны, цётка Марыя, толькі адну зimu пахадзіла ў царкоўна-прыходскае...

Як тыя філосафы вырасталі? Ёсць канкрэтны прыклад...

Была ў нашай вёсцы вялікая сям'я Халадзіліных. Шэсць дачушак гэтыя суседзі мелі, двух сыноўку — Ягора (не быліца з Рыгорам) і Ерафея.

Гэтае імя было доволі цяжкім для ўмяшчэння. Таму ў вёсцы ўсе звалі хлопца куды прасцей — Арох.

Дык вось. Ідзе ў школе ўрок чытання. На дошцы слова «гергін». Аздын з вучня павінен яго прачытаць. А не ўдаецца:

— Ге-а... — пачынае па складах дзіця (першы клас), а далей — ну ніяк. Бо слова ж цяжкае, а галоўнае — незразумелае...

— Ге-а... Гер... Гер... — гэта ўжо другая спроба.

У класе адзінокі нясмелы смяшок. І дзеці да яго, вядома ж, далучыліся б, каб не настаўнік.

Прадаўцу такая цікаваць — ну, як зайду скрыпка! Узьмі ён у Венькі хлеб — у сваю пасудзіну выліў мёд...

Венька за яго і... ходу. ...Уцякаючы ў натоўп ён, вядома ж, чуў словы, якія ўслед яму выкрываў прадавец...

Ці хаяя б значна багацейшы за яго, бо мёд, напэўна ж, ёсць, а вось ён, Венька, не... Ды і хлопцы з яго інтэрната — таксама.

Тадзі, летам 59-га, у іх гэты пакастанук найсмачнейшы быў! Яшчэ і таму, што дармаві... Ганна АТРОШЧАНКА, г. Гомель

Рубрыку вядзе Валынца ДАУНАР. Ад яе ж заўсёднае: «Пшы-це!»

— Дык гэтае слова я адразу прачытаў бы, — сказаў хлопчык, — бо яно наша! І не трэба было б герагэта.

...Ну ці ж не філосаф? Дзіна ДУБАДЗЕЛАВА, в. Леніна, Добрушскі р-н.

Першы мёд

...Ведою: тыя, хто перажыў вайну, вельмі часта стараюцца ўзвіць, як бы склапала іх жыццё, калі б не тая навала: кім бы сталі... Якімі...

Венька, магчыма, быў бы дужым, мажым, высокім, калі б у маленстве не галадаў. Ды і характар, мусіць, меў бы іншы... А так — маленькі, руды, знаходліва-хітры...

І вось неяк, атрымаўшы заробак, пайшоў ён на базар. Бацьчы — праставаты такі дзядуля мёдам гандлюе. Пах — на вярсту, а ўжо колер...

Хто ж ад гэтага адмовіцца? Нават намеруў бы маючы...

З'еў хлопца лыжачку, пахваліў, засунуў руку ў сваю торбу, выцягнуў грошы, бохан хлеба...

— От ліха, — скардзіцца, — дома шклянку забуйся.

І ў дзеда лішняй няма. А мёд — вось ён. Стары вельмі хоча прадаць, малады — яшчэ болей — з'есці! І таму — была-ні была — бярэ ён свой бохан хлеба...

А тым часам людзі на шум азіраюцца, падыходзяць бліжэй, глядзяць: можа, і сапраўды з тым мёдам нешта не такое?

Прадаўцу такая цікаваць — ну, як зайду скрыпка! Узьмі ён у Венькі хлеб — у сваю пасудзіну выліў мёд...

Венька за яго і... ходу. ...Уцякаючы ў натоўп ён, вядома ж, чуў словы, якія ўслед яму выкрываў прадавец...

Ці хаяя б значна багацейшы за яго, бо мёд, напэўна ж, ёсць, а вось ён, Венька, не... Ды і хлопцы з яго інтэрната — таксама.

Тадзі, летам 59-га, у іх гэты пакастанук найсмачнейшы быў! Яшчэ і таму, што дармаві... Ганна АТРОШЧАНКА, г. Гомель

Рубрыку вядзе Валынца ДАУНАР. Ад яе ж заўсёднае: «Пшы-це!»

НА ПЕРШЫМ НАЦЫЯНАЛЬНЫМ КАНАЛЕ БЕЛАРУСКАГА РАДЫЁ — НОВЫ ВЯШЧАЛЬНЫ СЕЗОН

1 верасня 2013 года на Першым нацыянальным канале Беларускага радыё пачынаецца новы вяшчальны сезон 2013—2014 гг.

Асноўнай маркетынгавай мэтай сезона з'яўляецца паліяпашэнне пазіцыі канала ў FM-прасторы краіны.

На базе звестак, атрыманых па выніках сацыялагічных даследаванняў папулярнасці беларускіх радыёстанцый, абноўлены праграмы пакет і ўнесены змяненні ў сетку вяшчання.

На новы сезон адабрана 5 новых праектаў, абноўлена 41 прадача. У сетцы вяшчання размешчана 75 праграм уласнай вытворчасці.

Сярод новых праектаў — «Гістарычны ракурс» (шотыднёвая аналітычная прадача на гістарычную тэматыку з удзелам спецыялістаў Музея сучаснай беларускай дзяржаўнасці).

«Этнафорум» (шотыднёвая пазнавальная прадача пра сучасныя формы беларускіх музычных традыцый).

«Сумесна са спадарожнікам тэлеканалам «Беларусь 24» будзе працягнута рэалізацыя грамадска-палітычнага праекта «Актуальны мікрафон».

У сезоне 2013—2014 гг. перапраграмаваны эфірны час з 5.00 да 6.00. У гэтым праемежкі размесціцца інфармацыйны выпуск і тэматычныя рубрыкі.

У эфірнай лінейцы 21.00—22.00 ўдзельны дадатковыя выпускі праграмы «Тэатр Беларускага радыё», што дазволіць больш шырока выкарыстоўваць фондывыя матэрыялы, а таксама арганізоўваць тэматычныя акцыі («Юбілейны тыдні»), прысвечаныя творчасці выдатных беларускіх пісьменнікаў, драматургаў, артыстаў.

Таў, рэжысёраў і кампазітараў (120-годдзе народнага артыста СССР В. Уладзімірава, 110-годдзе народнага артыста СССР Б. Платонава, 110-годдзе народнай артысткі Беларусі Р. Кашальнікавай, 100-годдзе народнага паэта Беларусі А. Кулашова, 95-годдзе заслужанага работніка культуры БССР, рэжысёра С. Гурчы, 90-годдзе народнага пісьменніка Беларусі В. Быкава, 90-годдзе драматурга А. Волжскага, 80-годдзе народнага артыста СССР В. Тарасова, 80-годдзе народных артыстаў Беларусі В. Белахвосціка і Г. Гарбука, 65-годдзе кампазітара У. Кандрусевіча, 60-годдзе кампазітара У. Кур'яна і інш.).

Шэраг праграм, якія мелі шырокую і стабільную слухачую аўдыторыю ў пераходным сезоне, захоўваюцца і ўдасканалюцца. У праектах «Беларускі шлях», «Дыялог», «Навіны планеты», «Нязведаныя гарызонты», «Пастфактум», «Радыеслужба бяспекі», «Афіша», «Вітаем, вітаем, жадаем», «Галерэя», «Гукавая дарожка», «Звычайныя гісторыі», «Кіна-длуб», «Літаратурны калейдаскоп», «Рэтра» і інш. зменены хронатраж і месца ў сетцы вяшчання.

Акрамя таго, Першы нацыянальны канал Беларускага радыё — адзін з Беларусі, які трансляецца ў лічбавым стандарце DVB-T.

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

Слухайце нас у лічбавым фармаце, па правадзіннай сетцы, у рэжыме рэальнага часу на www.radio1.tvr.by і ў FM па ўсёй краіне! Будзем разам!

РАСКЛАД ПЕРАДАЧ НА ТЫДЗЕНЬ*

(вешчальны сезон 2013-2014**) FM Мінск — 106,2 МГц, Мгарілёў — 105,9 МГц, Гомель — 105,1 МГц, Гродна — 103,0 МГц, Віцебск — 100,5 МГц, Брэст — 100,0 МГц; УКХ 71,33 МГц, ДХ — 279 кГц, on-line на www.radio1.tvr.by, правадная сетка (6.00-0.04), DVB-T

ПАНЯДЗЕЛАК 0.00, 6.00 Гімн Рэспублікі Беларусь. 0.04, 1.00, 5.00, 6.04, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 0.10, 1.10, «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Беларусь-Расія». 4.30 «Галерэя». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05, 16.20, 23.50. Канцэрт. 5.15, 6.48 «Афіша». 5.30, 6.25 Надвор'е. 5.32, 6.28 Гімнастыка. 5.47, 6.40 «Партнёр». 6.10 «Сельская раіца». 7.00 «Радыефакт». 8.00, 9.05 «Раіца з Беларускам радыё». 10.15 «Дзелавы радыёпартал». 10.51, 11.51, 15.57 «Моўныя хвілінкі». 11.05 «5 хвілін здароўя». 11.10 «Сямейнае радыё». 11.40 «Рэгіён». 12.05, 23.20 «Актуальны мікрафон». 12.45 «Партнёр». 13.05 «Добры дзень!». 14.00, 17.05 «СМС-эфір». 15.10, 22.05 «Палітычны каментарый». 15.20 «Адкрытая пляцоўка». 16.15, 18.25 «Радыеслужба бяспекі». 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 17.10, 1.10 «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Новае музыка». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05, 16.20, 23.50. Канцэрт. 5.15, 6.48 «Афіша». 5.30, 6.25 Надвор'е. 5.32, 6.28 Гімнастыка. 5.47, 6.40 «Партнёр». 6.10 «Сельская раіца». 7.00 «Радыефакт». 8.00, 9.05 «Раіца з Беларускам радыё». 10.15 «Дзелавы радыёпартал». 10.40 «Афіша». 10.51, 11.51, 15.57 «Моўныя хвілінкі». 11.05 «5 хвілін здароўя». 11.10 «Сямейнае радыё». 11.40 «Рэгіён». 12.05, 23.20 «Актуальны мікрафон». 12.45 «Партнёр». 13.05 «Добры дзень!». 14.00, 17.05 «СМС-эфір». 15.10, 22.05 «Палітычны каментарый». 15.20 «Адкрытая пляцоўка». 16.15, 18.25 «Радыеслужба бяспекі». 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 17.10, 1.10 «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Новае музыка». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05, 16.20, 23.50. Канцэрт. 5.15, 6.48 «Афіша». 5.30, 6.25 Надвор'е. 5.32, 6.28 Гімнастыка. 5.47, 6.40 «Партнёр». 6.10 «Сельская раіца». 7.00 «Радыефакт». 8.00, 9.05 «Раіца з Беларускам радыё». 10.15 «Дзелавы радыёпартал». 10.40 «Афіша». 10.51, 11.51, 15.57 «Моўныя хвілінкі». 11.05 «5 хвілін здароўя». 11.10 «Сямейнае радыё». 11.40 «Рэгіён». 12.05, 23.20 «Актуальны мікрафон». 12.45 «Партнёр». 13.05 «Добры дзень!». 14.00, 17.05 «СМС-эфір». 15.10, 22.05 «Палітычны каментарый». 15.20 «Адкрытая пляцоўка». 16.15, 18.25 «Радыеслужба бяспекі». 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 17.10, 1.10 «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Новае музыка». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05, 16.20, 23.50. Канцэрт. 5.15, 6.48 «Афіша». 5.30, 6.25 Надвор'е. 5.32, 6.28 Гімнастыка. 5.47, 6.40 «Партнёр». 6.10 «Сельская раіца». 7.00 «Радыефакт». 8.00, 9.05 «Раіца з Беларускам радыё». 10.15 «Дзелавы радыёпартал». 10.40 «Афіша». 10.51, 11.51, 15.57 «Моўныя хвілінкі». 11.05 «5 хвілін здароўя». 11.10 «Сямейнае радыё». 11.40 «Рэгіён». 12.05, 23.20 «Актуальны мікрафон». 12.45 «Партнёр». 13.05 «Добры дзень!». 14.00, 17.05 «СМС-эфір». 15.10, 22.05 «Палітычны каментарый». 15.20 «Адкрытая пляцоўка». 16.15, 18.25 «Радыеслужба бяспекі». 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 17.10, 1.10 «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Новае музыка». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05, 16.20, 23.50. Канцэрт. 5.15, 6.48 «Афіша». 5.30, 6.25 Надвор'е. 5.32, 6.28 Гімнастыка. 5.47, 6.40 «Партнёр». 6.10 «Сельская раіца». 7.00 «Радыефакт». 8.00, 9.05 «Раіца з Беларускам радыё». 10.15 «Дзелавы радыёпартал». 10.40 «Афіша». 10.51, 11.51, 15.57 «Моўныя хвілінкі». 11.05 «5 хвілін здароўя». 11.10 «Сямейнае радыё». 11.40 «Рэгіён». 12.05, 23.20 «Актуальны мікрафон». 12.45 «Партнёр». 13.05 «Добры дзень!». 14.00, 17.05 «СМС-эфір». 15.10, 22.05 «Палітычны каментарый». 15.20 «Адкрытая пляцоўка». 16.15, 18.25 «Радыеслужба бяспекі». 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 17.10, 1.10 «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Новае музыка». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05, 16.20, 23.50. Канцэрт. 5.15, 6.48 «Афіша». 5.30, 6.25 Надвор'е. 5.32, 6.28 Гімнастыка. 5.47, 6.40 «Партнёр». 6.10 «Сельская раіца». 7.00 «Радыефакт». 8.00, 9.05 «Раіца з Беларускам радыё». 10.15 «Дзелавы радыёпартал». 10.40 «Афіша». 10.51, 11.51, 15.57 «Моўныя хвілінкі». 11.05 «5 хвілін здароўя». 11.10 «Сямейнае радыё». 11.40 «Рэгіён». 12.05, 23.20 «Актуальны мікрафон». 12.45 «Партнёр». 13.05 «Добры дзень!». 14.00, 17.05 «СМС-эфір». 15.10, 22.05 «Палітычны каментарый». 15.20 «Адкрытая пляцоўка». 16.15, 18.25 «Радыеслужба бяспекі». 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 17.10, 1.10 «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Новае музыка». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05, 16.20, 23.50. Канцэрт. 5.15, 6.48 «Афіша». 5.30, 6.25 Надвор'е. 5.32, 6.28 Гімнастыка. 5.47, 6.40 «Партнёр». 6.10 «Сельская раіца». 7.00 «Радыефакт». 8.00, 9.05 «Раіца з Беларускам радыё». 10.15 «Дзелавы радыёпартал». 10.40 «Афіша». 10.51, 11.51, 15.57 «Моўныя хвілінкі». 11.05 «5 хвілін здароўя». 11.10 «Сямейнае радыё». 11.40 «Рэгіён». 12.05, 23.20 «Актуальны мікрафон». 12.45 «Партнёр». 13.05 «Добры дзень!». 14.00, 17.05 «СМС-эфір». 15.10, 22.05 «Палітычны каментарый». 15.20 «Адкрытая пляцоўка». 16.15, 18.25 «Радыеслужба бяспекі». 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 17.10, 1.10 «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Новае музыка». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05, 16.20, 23.50. Канцэрт. 5.15, 6.48 «Афіша». 5.30, 6.25 Надвор'е. 5.32, 6.28 Гімнастыка. 5.47, 6.40 «Партнёр». 6.10 «Сельская раіца». 7.00 «Радыефакт». 8.00, 9.05 «Раіца з Беларускам радыё». 10.15 «Дзелавы радыёпартал». 10.40 «Афіша». 10.51, 11.51, 15.57 «Моўныя хвілінкі». 11.05 «5 хвілін здароўя». 11.10 «Сямейнае радыё». 11.40 «Рэгіён». 12.05, 23.20 «Актуальны мікрафон». 12.45 «Партнёр». 13.05 «Добры дзень!». 14.00, 17.05 «СМС-эфір». 15.10, 22.05 «Палітычны каментарый». 15.20 «Адкрытая пляцоўка». 16.15, 18.25 «Радыеслужба бяспекі». 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 17.10, 1.10 «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Новае музыка». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05, 16.20, 23.50. Канцэрт. 5.15, 6.48 «Афіша». 5.30, 6.25 Надвор'е. 5.32, 6.28 Гімнастыка. 5.47, 6.40 «Партнёр». 6.10 «Сельская раіца». 7.00 «Радыефакт». 8.00, 9.05 «Раіца з Беларускам радыё». 10.15 «Дзелавы радыёпартал». 10.40 «Афіша». 10.51, 11.51, 15.57 «Моўныя хвілінкі». 11.05 «5 хвілін здароўя». 11.10 «Сямейнае радыё». 11.40 «Рэгіён». 12.05, 23.20 «Актуальны мікрафон». 12.45 «Партнёр». 13.05 «Добры дзень!». 14.00, 17.05 «СМС-эфір». 15.10, 22.05 «Палітычны каментарый». 15.20 «Адкрытая пляцоўка». 16.15, 18.25 «Радыеслужба бяспекі». 17.00, 18.00, 22.00. Навіны. 17.10, 1.10 «Пасля поўначы». 1.05, 15.15, 19.20 «Спорт». 2.00 Навіны планеты. 2.05 «Музыка для ўсіх». 4.00 «Новае музыка». 5.05, 5.20, 5.40, 5.52, 6.45, 6.53, 10.05, 10.31, 10.45, 10.53, 11.45, 11.53, 12.35, 12.50, 16.05,



■ Спакуса

ПАХОД «НАЛЕВА»: ЯК ЯГО «ВЫЛІЧЫЦЬ»?

«Мамачка, — аднойчы здзіві матулю маленькі Сярожа, — а хто гэта ў нас на балконе?!».

Маці, у госці да якой завітаў «чужы дзядзька», знайшлася адразу: «А гэта, сыноч, пахарны! Правярае, ці не загарэлася наша кватэра».

Муж, які прыехаў з камандзіроўкі праз некалькі дзён, даведаўшыся пра дзіўны «візіт на балконе», нічога дрэннага ў гэтым не убачыў. Расповед жонкі пра тое, што ў суседзях былі праблемы з электрычнасцю, яго цалкам задаволіў. А тым часам у іх кватэры на самой справе ўжо добра «гарэла»...

Сацыялагі і псіхолагі дружна сцвярджаюць, што жанчыны хутчэй і ахвотней даруюць сваім партнёрам здраду, чым мужчыны. Гэта тлумачыцца тым, што жанчыны больш непакоіцца духоўна здрада, мужчын — наадварот. Пры гэтым спецыялісты ўгадваюць эксперымент, які навукоўцы правялі ў адным з замежных універсітэтаў.

Да мужчын і жанчын падключылі датчыкі і прапанавалі ўвечы здраду партнёраў. Прадстаўніцы прыгожай паловы пачыналі панікаваць, калі размова заходзіла

пра духоўную здраду, мужчыны — калі пра фізічную. Цікава, што да рамантычных пачуццяў сваіх жонак і сябровак мужчыны ставіліся спакойна і нават адказвалі, што такія «прыгоды» не могуць сур'ёзна адбіцца на адносінах пастаяннай пары — напрыклад, мужа і жонкі.

На бытавым узроўні прынята лічыць, што ў аснове жаночай здрады ляжыць цікавасць ці помста, мужчынскай — інстынкт. Але гэтае сцвярджэнне многія спецыялісты таксама не лічаць бяспрэчным. Апошнія звесткі сведчаць, што ў спісе падстаў для здрады лідзіруюць тры: імкненне да нечага новага (эмоцый, фізічных адчуванняў) альбо сексуальныя эксперыменты; імкненне да самацвярджэння пры нізкай самаацэнцы; сексуальная незадаволенасць у шлюбe.

Дарчы, верагоднасьць здрады значна павялічваецца, калі паміж партнёрамі усталявалася напружаная адносіны ці працяглае адсутнічае сексуальная блізкасць. А таксама калі муж і жонка не імкнучыся развіваць свае адносіны, спрабаваць нешта новае, некалькі разнастайваць сваё жыццё.

Дастаткова распаўсюджанай у апошнія дзесяці гадоў лічыцца

тэорыя пра «ген шлюбнай нявернасці», які быццам бы ёсць ва ўсіх жанчын. Тлумачыцца тэорыя наступным чынам. Жанчына, маўляў, накіравана на тое, каб выбраць лепшае спалучэнне генаў для свайго дзіцяці, воль і вымушана «шукваць» і «выпрабаваць». У гэтым выпадку перавага застаецца за самым генетычна моцным мужчынам, а немаўля, калі нараджаецца, атрымлівае ад бацькоў усё самае лепшае. Імкненне да яе мага большай колькасці сексуальных кантактаў у мужчын тлумачыць яшчэ працей — інстыктыўным генетычным жаданнем забяспечыць захаванне бялагічнага віду.

Але нас з вамі, зразумела, больш цікавіць не навуковыя тлумачэнні, а тое, як здагадацца, захаваў партнёр вернасць ці не. Спецыялісты кажуць, што пра гэта таксама можна даведацца без асаблівых намаганняў. І вылучаюць шэраг прыкмет нявернасці.

Хутчэй за ўсё, ваш мужчына вам здраджае, калі:

- раней ён заўсёды з прахалодай ставіўся да свайго знешняга выгляду, а тут нечакана пачаў вельмі пільна сябе даглядаць, карыстацца дарагой парфумай;
- стаў лагодна ставіцца да

ваших заган, хоць раней вы яго вельмі часта раздражнялі чым-небудзь;

— задорвае вас падарункамі, кветкамі, маўкліва выконвае любую хатнюю работу;

— заўсёды знаходзіцца ў цудоўным настроі і нішто не здольнае яго сапсаваць;

— стаў занадта тэмперamentным у ложку, чаго раней за ім не назіралася;

— дазваляе яе некаторыя іншыя дзеянні, якія раней былі яму не ўласцівыя.

Аб здрадзе жанчыны можна падазраваць, калі:

- яна нечакана кардынальна змяніла прычоску: напрыклад, раптоўна адрэзала свае прыгожыя доўгія валасы дзеля суперсучаснай стрыжкі;
- з'явіліся не характэрныя для яе манеры і выказванні;
- раптоўна пачала «сыпаць» анекдотамі, якія раней наогул не любіла;
- больш не цікавіцца, дзе муж, з кім ён, чаму спазніўся з работы;
- надта часта здараюцца «дзясвочнікі»;
- у яе з'явілася шмат новых рэчэй;
- змяніўся стыль інтымных зносін у ложку, жонка стала альбо занадта палымнай, альбо, наад-



варот, занадта часта адмаўляе ў блізкасці, спасылаючыся на праблемы са здароўем (выключэнне — калі жонка насамрэч хварэе).

Дараваць ці не дараваць? Вось у чым пытанне!

Вы, як у кепскай анекдотце, вярнуліся дадому з камандзіроўкі і «застукалі» сваю палову за амурнымі справамі. Што рабіць?

Па-першае, не хайцеся за нож ці іншую зброю. Сулакойцеся, а для гэтага лепш выйсці ў калідор ці на кухню, выпіць там гарбаты ці выкурыць цыгарату.

Па-другое, абавязкова (і па магчымасці, спакойна) выправадзіце «трэцяга», які стаў у вашым жыцці лішнім і прычынай боль.

І толькі пасля гэтага вырашайце, што будзеце рабіць далей. Калі здрада здарылася ўпершыню, то падумайце, што вы зрабілі не так. Яшчэ ёсць шанцы вярнуць былыя добрыя адносіны і сямейны спакой. Калі здрада стала чарговай, то задумайцеся, ці неабходна далей прычыны сабе боль, цярпець такую «відавочнасць». Так ці інакш, а дараваць ці не сваёй «палове» — выключна ваша справа. Здраджаець ці не самому — таксама. Але, перш чым накіравацца «налева», угадайце ўсе лепшыя імгненні вашага сямейнага жыцця і спытайце ў сябе, ці будзеце вы згодны ўсё гэта раптоўна страціць?..

Гелена АВЕЛА

■ Нататнік Яго жонкі

Святлана ДЗЯНІСАВА, галоўны рэдактар часопіса «Маладоўцы»

ЗА РАМАНТЫКУ!

Калі ўлічваць, што наперадзе ажно пяць дзён стракатай мітусні і шэрай блытаніны, розных-усляжых «паднапружыцца», прыспешванню і спрэчак, змаганню з ветракамі і памылкамі, бягучымі і пошукаў сябе, то... То гэта панядзелкавая ранаца магла б, вядома, быць і больш натхняльнай. Асабліва яе сныдаюць, які звычайна, у найлепшым сваім варыянце, з'яўляецца перада мною амлетам з ружовай шаркынкай, прыгатаваным на вяршках і аздобленым танюсенькім, які папера, салёна-салодкім бліначкам, складзеным «хустачкай». Вось яно — тое паліва, на якім шмат што ўдаецца зрушыць, стварыць і задумаць. Нават дыетологі ўжо дайшлі да гэтай думкі (ішлі пад руку з псіхолагамі, не іначай): яйка на сныдаюць — дзень сусветных паспеаў. Але ж не, сёння ў мяне на сныдаюць — маркота.



Я разразаю бачком відэльца ядвобную (дзіва што — выбівала цеста, аж пакуль не адчула туую ядвобнасць) абалонку вырабу, што формаю сваёю нагадвае маладзік, — і выпускаю на талерку густы сіроп спакусы-спадзявання: варанкі з чорнай рабінай я спрабую першы раз у жыцці. Якое расчараванне!..

А пачыналася ж добра. Ранаца гэтага панядзелка пачыналася яшчэ ў нядзелю, калі Ён і я, і больш нікога, і росяны дол, і кустані, гронкі якой, такія прыветныя, належыць пазрываць, аддзяляючы ад іх ягады колеру жніўнянскай ночы.

Увесь той час, што збіралі чорную рабіну, Ён расказваў мне, якія птушкі прыляталі на балкон яго дзяцінства, каб пачаставацца рабінай чырвонай.

— І амялушкі нават, уяўляеш?

Чаму не? Яскрава, як кадры некага кіназдэўра, я ўяўляла сабе снегіроў, амялушак, драздоў і сініц, што зляцеліся з розных куткоў мінскай Чкалаўкі на свеаеасблівы фаст-фуд-форум, у праграме якога — не толькі паніцы, але і адгарыць лапы. Калі мне ў пантофіках жніўнянскай ранацы холадна, то як ім зімою з босымі кіпцамі?

— Я іх не адразу частаваў: чакаў, пакуль здэўбуць рабіну з дрэў. Перамерзла, яна — смакоцце для птушак.

— Ты думаеш?..

— А ты паспрабуй.

Пра тое, што далаёка не кожная ягада мае здольнасць зрабіць смак варанкі непаўторным (у лепшым, безумоўна, сэнсе), я ведала. Рэйтынг смакаў маіх варанікаў з ягадамі выглядае так: на першым месцы — брусынічны, на другім — чорнапарычавыя, на трэцім — з парэчак чырвоных. І кропка. Малины, ажыны, чаршні, і вішні, клубніцы, чарніцы, дурніцы ды іншыя — забракаваны мною аднойчы назаўсёды. Бо гэта што? Пасрэднасць. Нецкава. І вась — аронія. Неспадзяванка.

— З яе канфіцюр — абамлець. Яго ў пірагі потым — казка. А як гэта аронія павядзе сябе ў вараніку?... Есць сумненне.

І тут Ён зноў пра сваіх птушак. Маўляў, дразды, снегіры і сініцы адорылі б, а таму мне таксама варта паспрабаваць. Бо перамерзла ягада, страціць сваю шэрыцкасць, такую жаданую ў канфіцюры і такую ў іншых выпадках нягодную.

І вась ужо не усё з нядзельнага набытку трапляе ў пукатыя слічкі густым, салодка-даўкім, вязкім варывам. Нешта з таго ўжо проста марозіцца па пакетах — каб пайсці наачнем у варанкі. І вась я іх, варанкі, спрабую на сныдаюць. І паўстае перада мною пытанне: на што пусціць астатнюю рабіну?

Усё ж панядзелак можа быць досыць прыемным днём. Нават нягледзячы на змест яго сныдаюць. Я думала пра тудышчак зі-мой: дразды, снегіры, амялушкі... І успамінала, як вялікі белы кот адгарваў мае замарзлыя ў нядзельны ранак ногі... І сачыняла новыя рэцэпты.

Я ж матурамарозіць гэтыя ягады колеру жніўнянскай ночы, апусцішы іх у лікер! Пасля — аглазураваць мёдам, у які з улікам важнасці намеру варта дадаць карыцы ці меленай каўы. І абавязкова соку лайму. Ды я ж магу іх карамелізаваць — як раблю гэта з долькамі яблыка, калі пляку французскай «перавярнуць» пірог ці торцік з тварогам і кукурузнай крупай на падложцы з пісочнай крошкі, якія — і падложку, і торцік — сама прыдумала! Гэтую чарговую кулінарную вынаходку я выкарыстаю ў дэсерце, які назаву як-небудзь звышрамантычна: тарціны «Дзякуй, жніўню!».

І праўда: дзякуй табе, жніўню! За аронію і рамантыку.

■ Паміж намі, дзяўчынкамі

НЕ ДЗЕЙНІЧАЙ ЯМУ НА НЕРВЫ!

Або «Чорны спіс» нашых недахопаў

Мая знаёмая нядаўна вярнулася з адпачынку. Цікаўлю ў яе: як, маўляў, уражаны? І нечакана замест звыклых «Цудоўнае мора, плячотныя плясок, што яшчэ неабходна для шчасця?» чую: «Ды з мужам так пасварыліся, што... можа пойдзем разводзіцца». Нават адразу не знаходжу, што адказаць і спрабую, па звычцы, усё перавесці ў жарт. Але яна, відавочна, не жартуе...

— Давай ужо, расказвай, што адбылося, — кажу Вользе, — не цягні катэ з хвост.

— Усё пачалося з таго, — пачынае Вольга, — што замест звыклых для нас Турцыі мы вымушаны былі паехаць у Балгарыю. Іван, дарчы, згадзіўся не адразу: настойваў на Чарнагорыі. Але я пайшла, што лепш добра адпачыць у Балгарыі, чым сціпла ў Чарнагорыі. А потым... Ну, ведаеш, як звычайна паводзіць сябе мужчыны: то ў мяне занадта шмат адзення, то вельмі адкрыты купальнік і, наогул, навошта, маўляў, мне касметыка на адпачынку? Як быццам я павінна хадзіць у адной маечцы і спаднічцы два тыдні, страшэнная як Баба-Яга!..

— Дык, а пасварыліся з-за чаго? — спрабую зразумець прычыну канфлікту паміж мужам і жонкай.

— З-за таго, што я доўга збіраюся, — адказвае Вольга. — Яго вельмі раздражняе, калі яму прыходзіцца мяне чакаць. А яшчэ я занадта цікаўная: да ўсіх прыстаю з пытаннямі. І гэта яго таксама заў-

сёды раздражняла. Вось і найшла каса на камень...

Я, вядома, сярбірую супакоіла: маўляў, памірыцеся. Бо чаго толькі паміж мужам і жонкай не бывае, а тут такая дробязь!.. Але, як вядома, даваць парадзі значна лягчэй, чым імі карыстацца. Да таго ж я ўсёўвэз задумалася: а што наогул мужчыны ўкладаюць у паніцы «што мяне раздражняеш»? Можа, мы лічым сваё звычайнае будзённае, а яны на нас злуюцца?.. Калі так, то неабходна тэрмінова высветліць ісціну.

Вось і пайшла я раздражняць (ужо — сваёй цікаўнасцю) знаёмых мужчын. Прызвіваю шчыра, што адны ад мяне проста адмакнуліся (не дзейнічай, маўляў, на нервы сваімі пытаннямі, і так турбот шмат!), а іншыя пайшлі насустрач і шчыра расказалі, чым мы, жанчыны, часцей за ўсё і больш за ўсё іх раздражняем. У выніку атрымаўся «чорны спіс» з нашых недахопаў, у якім бяспрэчна лідзірую жаночая звычка спрачацца з мужчынам па розных пытаннях.

Прычым, як заўважыў мой знаёмы Дзмітрый, больш за ўсё раздражняе, калі жанчына прапануе, напрыклад, нешта зрабіць (ці купіць): ты з ёй ужо згодны, але яна працягвае... цябе ў гэтым упэўніваць.

— Не мае значэння, за кім першынства ў сваім (хаця, безумоўна, павінна заставацца за мужчынай), — кажа Вольга, — каб муж і жонка былі на адной хвалі, а калі на розных, то бяда — жава ён.

Але яшчэ горш, як аказалася, — калі мужчына спрачаецца, а жанчына... робіць па-свойму.

— Так, — таксама пацвярджае Аляксандр, — гэта вельмі балюча б'е па мужчынскім самолюбстве. Але ў мяне жонка, вельмі мудрая жанчына, заўсёды робіць так, што апошняе слова застаецца за мной. І гэта вялікі талент — свеаасовава ўстаўціць як у жанчыны, так і ў мужчыны. Бо ўсе мы розныя, са сваімі поглядамі і недахопамі. І дарчы, нервуем адно аднаго ў аднолькавай ступені. Таму галоўнае — зразумець, калі неабходна спыніцца.

— Што мяне раздражняе ў маёй Людміле? — пералічвае Андрэй. — Доўгія зборы! Як куды разам ідзем, дык яе не данчакацца. І, вядома, занадта шмат размаўляе па тэлефоне. У мяне нават часта складаецца ўражанне, што я жычу адзін. Бо прыходжу з работы, хачу ёй расказаць, як прайшоў дзень, а яна ўсё «бла-бла» з сярбіроўкамі. Па гадзіне з кожнай можа размаўляць...

— Проста не выношу хадзіць з жонкай па магазінах, — дзеліцца на балючым Канстанцін. — Гэта смерць для маёй нервовай сістэмы! Асабліва калі Жанна у чарговы раз пачынае пералічваць: «А ці праўда, што мяне пасуе гэтая спадніца?» (Шалік, сукачкі і гэтак далей). Колькі разоў ужо абядаў сабе з ёй нікуды не хадзіць, але заўсёды лаплюся на прапанову, што «табе таксама што-небудзь купіць». Але, на мне грошы, адведзеныя галоўнае, каб муж і жонка былі на адной хвалі, а калі на розных, то бяда — жава ён.

Але яшчэ горш, як аказалася, — калі мужчына спрачаецца, а жанчына... робіць па-свойму.

ра сышлася нядаўна і жыве ў так званым, грамадзянскім шлюбе):

— Ды усё, здаецца, добра. Прычідка характараў адбылася. Толькі ад аднаго не магу яе адвучыць — каб не стукала па зубах лыжкай, калі п'е гарбату ці нешта эмацыянальнае расказвае!

А яшчэ, як даведалася ў час майго невялікага — хоць і ненавуковага, але, думаю, вельмі карыснага для нас, жанчын, — апытання, нашым мужчынам вельмі не падабаецца, калі жанчыны:

— лезуць з рознымі пытаннямі ўвечары, пасля цяжкага працоўнага дня, пры гэтым цудоўна ведаючы, што мужчына яўна не ў настроі;

— пачынаюць папракаць, калі каханы збіраецца на піва з сябрамі ці на рыбалку альбо палыванне;

— злуюцца, калі муж ідзе адзін на карпаратыўнае мералічывства, і пры гэтым прызрасты намякаюць: маўляў, а ці не робіць ён гэта з мэтай знайсці там палібоўніцу?;

— у гасцячых пастанюнах піхаюць яго ў бок, каб ён (крыў Божай!) не выліў лішку;

— пастаянна водзяць дахаты сябровак, а потым яшчэ папракаюць мужа ў тым, што ён кідае на іх «занадта палымныя позіркы».

— Але калі хочаш быць каханным, то неабходна ісці на пэўныя ахвяры, — рэзюмуе Аляксей. — Таму куды ж мы без вас дзвенем?.. Як, дарчы, і вы без нас. Застаецца толькі вучыцца цяперенно і шукаць кампрамісы.

Алена КАВАЛЁВА

■ Матуліны занатоўкі

НЕ ВАРТА ТРАЦІЦЬ ЧАС НА СТРАХ

Пра цяжарных распавядаюць шмат анекдотаў. Чамусьці лічыцца, што ў гэты цікавы час любячая жанчына робіцца, мякка кажучы, крыху неадэкватнай. Бурна рогуе на пахі, імкнецца з'есці немаведама што і амаль кожную жывіца ў прыбально, прыкрываючы рукою рот. У кіно звычайна так усё і адбываецца. Спраўды, як інакш даць зразумець гледчаў, што геранія «у цікавым становішчы», калі яшчэ добрую палову фільма гэта павінна заставацца тайнай для ўсіх, акрамя гледчаў?

Пра сябе магу скажаць толькі тое, што я нарадзіла навучылася казаць «не». Тое славае «не», якое так цяжка даецца нашым жанчынам любога ўзросту, выхаваным са звычайка грэваваць сваімі інтарэсамі на карысць блізкіх, сяброў, калег і ўсяго свету. Мне не спатрэбілася ніякіх спецыяльных курсаў і метадык — яно аднекуль само прышло: «Не, даруйце... не зараз... ніколі»... Нечакана мой свет зрабіўся надзвычай гарманічным і ўпарадкаваным: вась тут — важнае, а там... Праўда, адначасова з'явілася проціма страху (гэта ўжо і я ва ўсіх). За дзень сённяшні, заўтрашні і той, што надыйдзе, калі мяне ўжо не будзе, а маё дзіця яшчэ доўга будзе вымушана сустракаць трывожныя ранацы (дарчы, футуролагі прадказваюць, што недзе 80 працэнтаў дзяцей, народжаных пасля 2010 года, маюць усе шанцы на ўласныя вочы лабачыць наступнае стагоддзе). Асабіста для мяне найлепшым сродкам супраць усіх страху стала праца. Я свядома вы-

рашыла не звачаць на сваё становішча: урэшце, цяжарнасць — не хвароба. Натуральна, бывала, што там кальнула, тут забалела — усё нязвыкла, усё палюхае. Закруцілася ў працоўнай мітусні — і некай адступіла, забылася, і начальства заўсёды ў гуморы, і сама здольная быццам яшчэ на большае... Словам, першыя тры месяцы сталі найвыдатнейшым часам у маім жыцці. І першае планавала ўГД, калі я пабачыла сваю ўжо цалкам сфарміраваную малечку, — жывы цуд, які да канца цяжка ўсвадоміць... А потым мне зноў нагадалі пра мой ўзрост. Страшна і катэгарычна.

УГД не паказала ніякіх адхіленняў. «Гэта яшчэ нічога не азначае, — казалі мне. — Вам 40 гадоў. А генетычныя хваробы — сціні. Вы ўпэўнены, што вытрымаеце выпрабаванне хворым дзіцем?» І вылісалі накіраванне на амніацэнтэз.

Прызнаюся, я не здолела зрабіць першы маральны выбар на карысць свайго дзіцяці. Ведаю, што нямала жанчын у падобнай сітуацыі адмаўляюцца ад гэтай даволі рызыкаўнай працэдурі (там ёсць пэўная верагоднасць страціць цяжарнасць), ідуць у царкву і ўрэшце нараджаюць здаровых дзяцей. Мне не хапіла веры. Не буду лабачыць наступнае стагоддзе). Асабіста для мяне найлепшым сродкам супраць усіх страху стала праца. Я свядома вы-

Такім чынам, у прызначаны дзень я чакала сваёй чаргі на аналіз, пра сутнасць якога ўпарта старалася не думаць. Разам з двума дзясяткамі такіх жа «ўзроставых» цяжарных. З Ліды, Бярозы — адусюль. Чакаць прыйшлося доўга. Разгаварыліся. Нават некай весела разгаварыліся. Быццам ніхто, акрамя мяне, нічога не апасаўся. Адна са смехам згадала, як доўга рыхтавалася да візіту ў паліклініку, саромеючыся быць самай старэйшай цяжарнай у сваё 42 гады. «Што вы, — адказалі ёй у паліклініцы, калі яна нарэчце туды завітала. — Самы старэйшай у нас 51!» Другая якраз напрыклад стала бабуляй... Калі чарга дайшла

да мяне, я не вытрывала, запыталася ва ўрача, колькі падрэзніну на паталогію ўсё ж пацвярджаецца? «Працэнтаў 10», — пачула ў адказ... Чакала выніку свайго аналізу я не менш за два тыдні.

А потым пазнаёмілася з Наталляй Слушко.

Спачатку бабачыла яе карціны ў галерэі «У». Смешныя, гарзэлівы і вельмі незвычайныя. Мне закарцела сустрэцца з аўтарам. У галерэі мне далі яе тэлефон, папярэдзіўшы, што на мой званок Наталля можа не адказаць, бо жыве фактычна на пастаянным гемадыялізе (хто не ведае, што гэта такое, можа глянуць хача б у Вікіпедыі). Хаця лепш пра такое не ведаць).

Біялагічны ўзрост гэтай дзяўчыны, значна маладзейшай за мяне, па медыцынскіх тэстах, даўно пераагнула за 100 гадоў... Так мне расказалі. Праўда ж аказалася ёсць больш драматычнай і... нечакана вельмі светлай. Ад колішняй рэдкай прыгажуні (мяркуючы па фота) заставіўся адзін голас. Яна даўно ўжо не магла нармальна рухацца, але насуперак усяму працягвала маляваць. І нават арганізацыі сваіх вы-

стаў адважылася заняцца сама, адна. Бо вымушана была спынацца.

«Насамрэч большасць людзей жыве, як дурні. Ім здаецца, што часу ў іх навалі, — сказала мне тады Наталля. — А час жа адлічваецца не днямі — гадзінамі. Траціць яго на негатыўныя думкі і пустыя справы — недаравальнае раскоша... І бацька нічога не трэба. Страх толькі забірае сілы і перашкаджае быць сабой».

Падобныя словы ў розных кантэктах мне, вядома, даводзілася чуць і раней. Але менавіта тады я раптам усвядоміла, што усё так і ёсць. Бо жудаснай хваробы не адчуваўся ні ў адным куточку кватэры Наталлі. Наадварот — там панавала нешта такое чароўнае і прыгожае, што мяне захацелася быць там часцей, бо менавіта тады для мяне сталася відавочным: жыццё можа заставацца цудам у любых умовах. Важна толькі на гэта не забіцца... Адзінае, што прыводзіць мяне ў роспач, калі цяпер я згадваю пра Наталлю, — я не паспела пазнаёміць з ёю свайго сына, хача я вельмі марыла пра гэта... Я дагтуль ёй вельмі ўдзячна.

Вось сапраўды, выправіўшыся па вынік свайго аналізу і пракручваючы ў галаве ўсемагчымыя сцэнарыі свайго будучыні, не баялася нічога. І неўзабаве атрымала паперку з пацвярджэннем, што маё дзіця будзе здаровым. Я сама знайшла тую паперку сярод двух дзясяткаў іншых — здаровыя дзеці нарадзіліся ва ўсіх нас.

Марына БЕРАЗЕНСКАЯ



■ Падрабязнасці

БОНУС ДАВЯЛОСЯ ВЯРТАЦЬ

Цяпер ужо былі выканаўца абавязкаў дырэктара гродзенскага таварыства «Белкард» А. Сакалоўскі толькі за адзін месяц знаходжання на гэтай пасадзе атрымаў аднаразовае ўзнагароджанне (гадавы бонус) у памеры больш за 160 мільёнаў рублёў, паведамляе Камітэт дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці.

Увогуле выяўлена незаконная выплата кіраўніцтву і асобным работнікам прадпрыемства (акрамя вышэйзгаданага в.а. дырэктара — шасці намеснікамі і пяці галоўным спецыялістам) бонусу па выніках працы за мінулы год на агульную суму больш за 610 мільёнаў рублёў (без уліку падаходнага падатку, адлічэнняў у пенсійны фонд і прасфазюжных узносаў). Камітэт дзяржкантролю ляміць такое ўзнагароджанне залішнім у сувязі з невыкананнем паказчыка па аб'ёме інвестыцый у асноўны капітал, які быў даведзены «Белкарду» кіруючай кампаніяй холдынга «Аўтакампаненты» — ААТ «БАТ».

Пры гэтым дзяржаўныя кантралёры выявілі скажэнне звестак у гадавай справаздачы аб уводзе ў эксплуатацыю аб'ектаў, асноўных сродкаў і выкарыстанні інвестыцый у асноўны капітал на агульную суму 2954,7 мільёна рублёў. Да інвестыцый неабгрунтавана адносіліся выплаты банку працэнтаў за крэдыты пасля ўводу аб'ектаў у эксплуатацыю, затраты на набыццё ў іншага прадпрыемства ўжо няновага абсталявання, а таксама на капітальны рамонт абсталявання, у тым ліку не да канца зроблены.

Акрамя таго, прадпрыемствам перавышаліся тэрміны правядзення знешнегандлёвых аперацый. Напрыклад, дагэтуль не атрымалі з Уз-лоўскага машынабудавальнага завода (Тульская вобласць) кран казлавы электрычны на суму больш за 2,2 мільёна рублёў. Тэрмін рэалізацыі гэтага дагавора перавышаны ўжо амаль на паўтара года.

Гэтыя і іншыя матэрыялы праверкі былі разгледжаны супрацоўнікамі КДК у калектыве ААТ «Белкард». Яго работнікам патлумачылі сутнасць выяўленых парушэнняў і паведалі, па чый вiне яны дапушчаны. Заслужалі і шэраг службовых асоб прадпрыемства — аб мерах па мадэрнізацыі вытворчасці, зніжэнні складскіх запасаў і выкананні знешнегандлёвых дагавораў. Камітэт дзяржкантролю ўлічыў гэта пры выніковым вердыкце: максімальны памер спагананняў могу дасягнуць 654,3 мільёна рублёў, аднак штрафныя санкцыі для акцыянернага таварыства зменшаны ў чатыры разы і склалі 158,2 мільёна рублёў. Што датычыцца незаконных бонусаў, то да з'яваў праверкі ў гэту таварыства ўжо вернута 417 мільёнаў рублёў. Такім не менш гэтым не абмежаваліся: матэрыялы перададзены ў праваахоўныя органы.

Барыс ПРАКОПЧЫК

ИЗВЕЩЕНИЕ
Государственное производственное объединение
«Минскстрой»
УНП 100071325

ДОВОДИТ ДО СВЕДЕНИЯ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ ЛИЦ О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В ПРОЕКТНУЮ ДЕКЛАРАЦИЮ О СТРОИТЕЛЬСТВЕ ЖИЛЬНЫХ ПОМЕЩЕНИЙ

объекта «Жилой район Масюковщина. Микрорайон Масюковщина-6. Жилой дом № 12 по генплану» в г. Минске, опубликованную в газете «Звезда» от 10 января 2013 года № 4 (27369):

Предметом договора будет являться строительство жилых помещений: № 16, № 20, № 63.

Стоимость строительства 1 кв. метра общей площади жилых помещений с учетом выполнения внутренних отделочных работ в текущих ценах составляет:

- трехкомнатные квартиры – 10 979 027 руб.

Предложениям согласно настоящим изменениям в проектную декларацию действуют до ввода объекта в эксплуатацию.

Заявления о долевом строительстве квартир будут приниматься (регистрароваться) и договоры создания объекта долевого строительства будут заключаться в кабинете 105 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 13А непосредственно с гражданами, подавшими заявления, либо с их представителями, действующими на основании доверенности, оформленной в установленном законодательством порядке через 7 календарных дней после опубликования настоящих изменений в проектную декларацию.

Генеральный директор **Н.В. Милошевский**

Уважаемые акционеры ОАО «Черметремонт»!

9 сентября 2013 года в 16.00 состоится внеочередное собрание акционеров

ОАО «Черметремонт»,
место проведения собрания – по месту нахождения Общества: 223017, Минский р-н, п. Гатowo, ОАО «Черметремонт», актовый зал.

ПОВЕСТКА ДНЯ:
1). Об итогах деятельности общества за первое полугодие 2013 года.

Дата составления списка лиц, имеющих право на участие в собрании – 02.09.2013. Место и время регистрации участников собрания – в день проведения собрания с 15.00 до 16.00 по месту его проведения.

Просим принять участие в собрании или поручить представлять Ваши интересы на внеочередном собрании акционеров представителю. При себе иметь документ, удостоверяющий личность и доверенность (для представителей).

Время и место ознакомления акционеров с материалами по вопросам повестки дня собрания: в рабочие дни (понедельник–пятница) с 8.30 до 17.00, начиная с 02.09.2013 в приемной ОАО «Черметремонт», а в день проведения собрания – с 15.00 до 16.00 по месту его проведения.

Дирекция **Наблюдательный совет**

Извещение о проведении 01 октября 2013 года торгов с условиями по продаже единым комплексом имущества, принадлежащего ОАО «Управляющая компания холдинга «МИНСКИЙ МОТОРНЫЙ ЗАВОД»

| Предмет торгов (сведения о продаваемом имуществе) | инв. номер (бухг.) |
|---|--------------------|
| здание специализированное физкультурно-оздоровительного и спортивного назначения общей площадью 1764,3 кв.м, инв. номер (регистр.) 500С-40121 | 41 |
| канализация спортивного корпуса | 5842 |
| водоснабжение спортивного корпуса трубы Д100 мм чугунные | 5700 |
| сети электроснабжения 0,4 кВ | 45329 |
| ограждение О-2(м) 154 м, высота 2,8 м | 45606 |
| благоустройство территории | 45602 |
| спортивная площадка № 1 площадью 1335 кв.м | 45603 |
| спортивная площадка № 2 площадью 1470 кв.м | 45604 |
| многолетние насаждения (деревья, кустарники) и газоны | 45153 |
| электропечь ЭПК-18 | 42808 |
| счетчик учета тепла ТЭМ-104-1 | 42857 |
| система автоматической пожарной сигнализации | 44355 |
| разделвалка 5 кабин | 42052 |

| Сведения о земельных участках | Сведения о местонахождении продаваемого имущества |
|--|---|
| земельный участок с кадастровым номером 5000000000001003711 площадью 0,6029 га; назначение – эксплуатация и обслуживание зданий и сооружений спорткомплекса «Мотор»; | г. Минск, ул. Долгобродская, д. 43, корп. 1 |
| земельный участок с кадастровым номером 5000000000001003713 площадью 0,0025 га; назначение – эксплуатация и обслуживание зданий и сооружений спорткомплекса «Мотор». | |

| Сведения о продавец | Сведения об организаторе торгов |
|--|---|
| ОАО «Управляющая компания холдинга «МИНСКИЙ МОТОРНЫЙ ЗАВОД», ул. Ваушасова, 4, 220070, г. Минск, телефон (017) 218-32-09 | УП «Минский городской центр недвижимости», ул. К. Маркса, 39, к.10, 220030, г. Минск, телефон (017) 327-48-36 |

| Начальная цена предмета торгов (без НДС) | Сумма задатка |
|--|----------------------------------|
| 12 614 527 000 белорусских рублей | 1 000 000 000 белорусских рублей |

| Сведения об обременениях | аренда |
|--------------------------|--------|
|--------------------------|--------|

Условие торгов – оплата победителем торгов (покупателем) вознаграждения за организацию и проведение торгов в размере 1 процента от цены продажи предмета торгов, указанной в протоколе о результатах торгов, в течение 3 календарных дней со дня проведения торгов.

Торги проводятся в соответствии со ст.ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения аукциона по продаже имущества ОАО «Управляющая компания холдинга «МИНСКИЙ МОТОРНЫЙ ЗАВОД», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внесшие задаток, а также представившие организатору торгов в установленный срок следующие документы:

заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копия свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); копия устава (для юридических лиц); копия документа, подтверждающего внесение задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в торгах.

Торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и не включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи. По согласованию с продавцом возможна расписка платежа. Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона.

Торги проводятся **01 октября 2013 года в 12.00** по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с **03.09.2013 по 27.09.2013 включительно** в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам – до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017)327-48-36, (017)230-22-07.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА
Государственное предприятие
«Минский областной центр инвестиций и приватизации»
(организатор аукциона) по поручению
Открытого акционерного общества «Борисовбытсервис»
(продавец)

проводит повторный открытый аукцион по продаже одним лотом имущества:

- здание цеха РСУ-1, общей площадью 193,5 кв.м (инв. № 610/С-37698);
- здание цеха РСУ-2, общей площадью 376,0 кв.м (инв. № 610/С-37700).

Имущество расположено на земельном участке, площадью 0,1757 га (предоставлен на праве постоянного пользования) с кадастровым номером 64040000002000139, расположенного по адресу: Минская область, Борисовский район, г. Борисов, ул. Урицкого, 29.

Начальная цена – 405 000 000 бел. руб.

Задаток 10% от начальной цены (40 500 000 бел. руб.), перечисляется на р/с № 3012108260016 в ЦБУ № 701 ОАО «БПС-Сбербанк», БИК 153001369, г. Минск, УНП 690324015, государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации».

Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 5 (пяти) рабочих дней после проведения аукциона. Оплата за объект производится в течение 10 (десяти) банковских дней со дня проведения аукциона, если иное не предусмотрено договором купли-продажи. Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (покупатель).

Предшественники извещения о проведении торгов опубликованы в газете «Звезда» за 09.07.2013 г.

Порядок проведения аукциона и оформления участия в торгах оговорен в условиях его проведения, размещенных на сайте организатора торгов www.rlt.by.

Аукцион состоится **11.09.2013 в 12.00** по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по **10.09.2013 до 12.00** по указанному адресу.

Тел.: (8017) 224 61 34, (8029) 102 21 17.

По результатам внеочередного общего собрания акционеров **ОАО Минский домостроительный комбинат** выплата дивидендов за первое полугодие 2013 года акционерам – физическим лицам будет производиться с 1 октября 2013 года по 31 октября 2013 года в установленном порядке из расчета 450,82 рубля на одну акцию (за вычетом налога на доходы).

Телефон для справок: (8017) 2072060 – отдел инвестиций; телефон депозитария ООО «Лидеринвест»: (8017) 2130213 (ул. Пономаренко, 35а, к. 241).

В.Н. Песецкий
Н.С. Кармызов

Директор
Главный бухгалтер

12 сентября 2013 г. в 13.00 состоится внеочередное общее собрание акционеров ОАО «Элегант».

Повестка дня:

- О совершении сделок общества.

Местонахождение ОАО «Элегант»: г. Гомель, ул. Интернациональная, 13. Место проведения собрания: г. Гомель, ул. Интернациональная, 13. Время регистрации в день проведения собрания с 12.30 до 13.00. При себе необходимо иметь документ, удостоверяющий личность (для представителя акционера — доверенность). С материалами собрания можно ознакомиться в рабочие дни, начиная с 05.09.2013 г. (с 14.00 до 17.00) по месту нахождения общества.

РУП «ЖИЛКОММУНТЕХНИКА» ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ ПО ПРОДАЖЕ СОБСТВЕННОСТИ ОАО «КОБРИНСКИЙ РКБО»

| Номер лота | Капитальное строение (инв. №123/С-25219) площадь 375,7 м ² – здание административно-бытовое, наименование – здание административное |
|---|--|
| Наименование объекта | Брестская обл., г. Кобрин, пл. Замковая, д. 7 |
| Местонахождение объекта | Брестская обл., г. Кобрин, пл. Замковая, д. 7 |
| Площадь земельного участка | 0,0921 га |
| Продавец (Балансодержатель) | ОАО «Кобринский РКБО» |
| Организатор торгов | РУП «Жилкоммунтехника» Филиал «Центр «Белтехинвентаризация» Брестское областное управление |
| Начальная цена продажи, руб. без НДС | 1 120 000 000 |
| Размер задатка, руб. | 112 000 000 |
| Право на земельный участок | Определение фактических границ земельного участка, необходимого для обслуживания продаваемого объекта, будет производиться после продажи, в соответствии с действующим законодательством |
| Условия продажи | Разовый платеж в течение 20 дней с момента подписания протокола о результатах аукционных торгов |
| Срок заключения договора купли-продажи | Не позднее 10-и рабочих дней с момента подписания протокола о результатах аукциона |
| Условия оплаты | Оплата производится в соответствии с заключенным договором купли-продажи |
| Начальная цена для перечисления задатка | р/с 30121056118108 руб. РБ в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк» по г. Минску, код 153001369, УНП 102353509 |

Аукцион состоится **9 сентября 2013 г. в 11.00**, по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10-325 Филиал «Центр «Белтехинвентаризация».

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10, каб. 329 в рабочие дни с 9.00 до 17.00. **Последний день приема заявлений – 9 сентября 2013 г. до 10.00.** Контактные тел.: 8 (0162) 23 92 59, 21 88 81.

ПОПЛАВСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ БЕРЕЗИНСКОГО РАЙОНА МИНСКОЙ ОБЛАСТИ (далее — Продавец) проводит повторный открытый аукцион по продаже 1 (одного) земельного участка в частную собственность гражданам Республики Беларусь для строительства и обслуживания одноквартирного жилого дома в д. Гута

| № | Адрес земельного участка, кадастровый номер | Площадь земельного участка | Наличие инженерных сетей | Начальная цена (бел. рублей) | Задаток (бел. рублей) |
|---|---|----------------------------|--------------------------|------------------------------|-----------------------|
| 1 | Березинский район, д. Гута, ул. Центральная, 33, 620484301101000046 | 0,2448 | Электроснабжение | 6162100 | 616200 |

* **Примечание: земельный участок имеет ограничения в использовании земель в связи с нахождением в водоохранной зоне водного объекта ручья № 2.**

Задаток перечисляется на р/с № 360406021881 в ЦБУ № 602 ф-ла № 612 ОАО «АСБ Беларусбанк», г. Борисова, код 810, УНН 600036561, ОКПО 04431843.

Победитель аукциона обязан в течение 10 (десяти) рабочих дней после утверждения протокола о результатах аукциона внести плату за земельный участок и возместить расходы, связанные с подготовкой документации, необходимой для проведения аукциона.

Всем желающим предоставляется возможность предварительного ознакомления с документацией и земельным участком.

Порядок проведения аукциона оговорен в условиях его проведения. Аукцион состоится **02 октября 2013 года в 10.00** по адресу: **Березинский район, аг. Поплавы, Поплавский сельский Совет (зал заседаний)**. Заявления на участие и необходимые документы (паспорт и платежный документ, подтверждающий внесение задатка) принимаются ежедневно (кроме воскресенья) до 17.00 (в субботу до 13.00) по адресу: аг. Поплавы Березинского района Минской области, Поплавский сельский Совет (кабинет № 3).

Последний день приема заявлений 27 сентября 2013 года. Контактный телефон: (8 017 15) 48 245.

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении 01 октября 2013 года торгов по продаже единым комплексом имущества, принадлежащего ОАО «Минскремстрой»

| Предмет торгов (сведения о продаваемом имуществе) | № кадастровый | Инв. № бух. |
|---|---------------|-------------|
| | | |
| Б 1 ж/б. Здание специализированное для производства строительных материалов | 500/С-30770 | |
| Д 1/жб. Насосная с битумохранилищем общей площадью 559 кв.м (здание специализированное иного назначения) | 500/С-33181 | |
| В 1/к. Трансформаторная общей площадью 45 кв.м (здание специализированное энергетик) | 500/С-30301 | |
| Г 1/бл. Здание специализированное складов общей площадью 156 кв.м (здание специализированное складов, торговых баз, баз материально-технического снабжения, хранилищ) | 500/С-30776 | |
| асфальтовое покрытие | | 417032 |
| очистные сооружения | | 418032 |
| ограждение | | 419032 |
| камера ЦО-70 | | 420413 |
| камера ЦО-70 | | 420414 |
| камера ЦО-70 | | 420415 |
| камера ЦО-70 | | 420416 |
| камера ЦО-70 | | 420417 |
| камера ЦО-70 | | 420418 |
| трансформатор ТМ-250 | | 420419 |
| трансформатор ТМ-250 | | 420420 |

| Сведения о земельном участке | Кадастровый номер 500000000001000518, площадь – 1,1996 га, назначение – эксплуатация и обслуживание зданий и сооружений узла битумных мастик |
|---|--|
| Местонахождение продаваемого имущества | г. Минск, ул. Селицкого, д. 37 |
| Сведения о продавце | ОАО «Минскремстрой», ул. Интернациональная, 5, 220050, г. Минск |
| Сведения об организаторе торгов | УП «Минский городской центр недвижимости», ул. К. Маркса, 39, к. 10, 220030, г. Минск |
| Начальная цена предмета торгов (с учетом НДС) | 13 209 425 845 белорусских рублей |
| Сумма задатка | 1 000 000 000 белорусских рублей |
| Наличие обременений | аренда |

Торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены. Торги проводятся в соответствии со ст.ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения аукциона по продаже имущества ОАО «Минскремстрой», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внесшие задаток, а также представившие организатору торгов следующие документы:

заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копия свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); копия устава (для юридических лиц); копия платежного документа о внесении задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе.

Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи.

Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона.

Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (покупатель). Торги проводятся **01 октября 2013 года в 10.00** по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с **03.09.2013 по 27.09.2013 включительно** в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам – до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017) 327 48 36 (УП «Минский городской центр недвижимости»), (017) 200 99 78, (029) 350 46 23 (ОАО «Минскремстрой»).

ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА РУП «БЕЛСПЕЦКОНТРАКТ» 03 октября 2013 года

проводит 20-ый открытый аукцион по продаже имущества республиканской собственности

| Номера лотов | Наименование техники | Местонахождение объекта | Начальная цена продажи (бел. руб.) | Сумма задатка (бел. руб.) |
|--------------|--|-----------------------------|------------------------------------|---------------------------|
| 439 | Автошасси КамАЗ-43101 ш. 18357 д.в. 678835 1990 г. 4 кат. 152637 руб. | г. Береза, в/ч 23324 | 45 000 000 | 4 500 000 |
| 440 | Грузовик КраЗ-255 ш. 599391 д.в. 070845 1987 г. 4 кат. 29481 км | г. Гродно, в/ч 97097 | 45 000 000 | 4 500 000 |
| 441 | Грузовик КраЗ-255 ш. 599391 д.в. 070845 1987 г. 4 кат. 29481 км | г. Гродно, в/ч 97097 | 40 000 000 | 4 000 000 |
| 442 | Автошасси Урал-43202-0011-01 ш. 162586 д.в. 707497 1990 г. 3 кат. 79438 км | г. Старые Дороги, в/ч 48668 | 40 000 000 | 4 000 000 |

Условия и порядок проведения аукциона изложены в газете «Звезда» № 159 от 27 августа 2013 г.

ОАО «Гомельхлебпродукт»
УНП 100155376

извещает владельцев акций Общества о том, что выплата дивидендов по итогам работы за 2012 год производится с 20 сентября 2013 года физическим лицам путем перечисления на расчетный счет. Размер начисления дивидендов составляет 148 рублей за одну акцию.

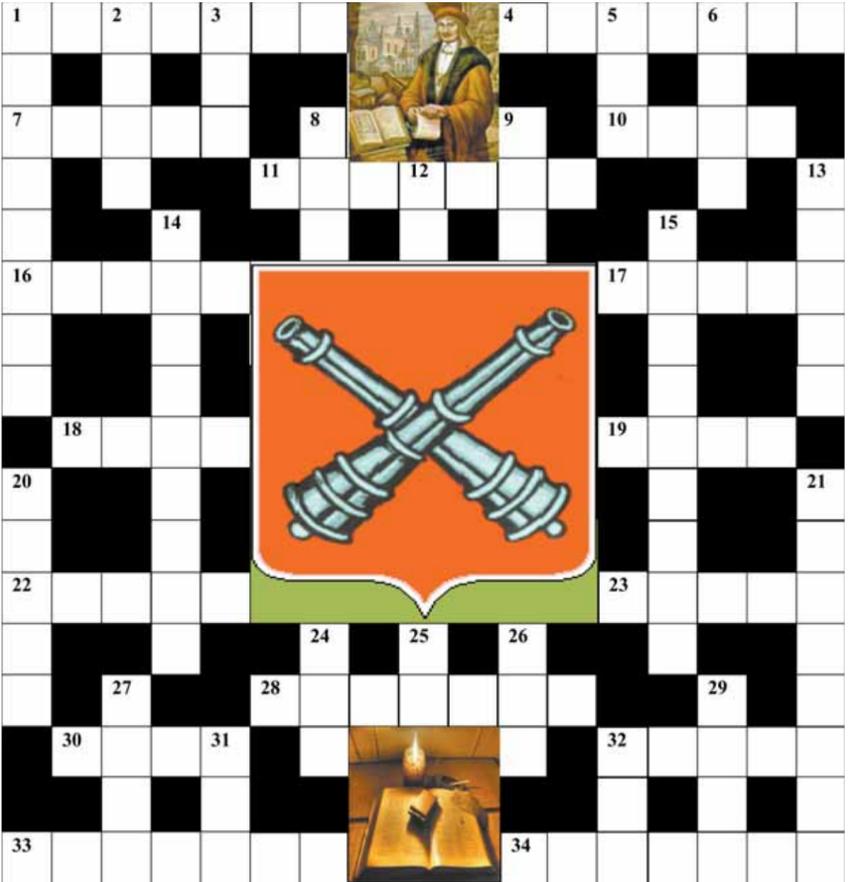
Насустрэч святу беларускага пісьменства ў Быхаве

Па гарызанталі: 1. Папера або пергамент, скручаныя трубкай. 4. Баркалабаўскі... Помнік беларускага пісьменства пачату XVII стагоддзя, створаны на Быхаўшчыне, у вёсцы Баркалабава; арыгінал знаходзіцца ў Дзяржаўным гістарычным музеі Масквы. 7. Асобны пакой у манастыры; у... беларуская асветніца XII стагоддзя, святая Еўфрасіня Полацкая займалася перапісаннем кніг. 10. Тое, да чаго імкнуцца. 11. «За што змагаліся, як баранілі веру, \Хай зведаеце ўсе... праз паперу». («Летапісец». М.Багдановіч). 16. Будынак у Быхаве, дзе знаходзіліся ў зняволенні ўдзельнікі замовы Л. Карнілаў, А. Дзянікі і інш.; гэтая падзея знайшла адлюстраванне ў мастацкім кінафільме «Гібель імперыі». 17. Камплект друкарскіх літар. 18. «... Прыдняпроўя». Быхаўская раённая газета. 19. Грудзінаўскі... Батанічны помнік рэспубліканскага значэння, які знаходзіцца на Быхаўшчыне, у вёсцы Грудзінава. 22. Частка тэксту, надрукаваная ў адну лінію. 23. Зброёвая... Навучальная ўстанова, якая некалі існавала пры быхаўскай ліцейнай гарматнай майстэрні. 28. Участак чыгункі паміж двума станцыямі. 30. Партовае збудаванне для прычылу суднаў. 32. «Шые... кажушок». Зборнік вершаў для дзяцей беларускага паэта, празаіка Міхаіла Пазнякова, ураджэнца Быхаўшчыны (вёска Заброддзе). 33. «Гарэцкія...». Штогадовае навуковае канферэнцыя, прысвечаная М.Гарэцкаму, адным з арганізатараў якой доўгі час быў літаратуразнаўца, доктар філалагічных навук Міхал Мушыньскі, ураджэнец Быхаўшчыны (вёска Мокрае). 34. Тое, што і стрэл.

Па вертыкалі: 1. Пасада, якую займаў у караля Даніі і ў віленскага біскупа беларускі асветнік-гуманіст, першаадрукар, пісьменнік Францыск Скарына. 2. Род, характар і ступень удзелу ў чым-небудзь. 3. Вечназялёнае хвойнае дрэва. 5. Асобная кніжка яага-небудзь выдання збору твораў. 6. Расійскі цар, які наведваў Быхаў летам 1706 года. 8. Князь, міфічны першанасельнік Беларусі, роднапачынальнік беларускага этнасу. 12... або Вох. Паводле павер'яў, маленькі барадаты чалавек, вобраз якога сустракаецца ў беларускіх чарадзейных казках. 9. Закончаная частка спектакля, драматычнага твора. 13. Буйны почырк старажытных славяна-рускіх, лацінскіх і грэчаскіх рукапісаў. 14. Феадосій... Прозвішча героя Савецкага Саюза, выдатнага снайпера, ураджэнца Быхаўшчыны; яго імем названы вуліцы ў гарадах Мінску, Санкт-Пецярбургу, Гомелі, Быхаве. 15. Кніга аб ладзе мовы; яе ў 1619 годзе выдаў пісьменнік, царкоўны дзеяч Мялеці Сматрыцкі, які доўгі час жыў у маёнтку Баркалабава. 20... Стральцоў. Імя беларускага пісьменніка, доктара філосафскіх навук, маляра радзіма якога — вёска Хутар, што на Быхаўшчыне. 21. Дакумент, які сведчыць пра які-небудзь факт. 24... Салега. Імя дзеяча ВКЛ, мысляра, дыпламата, які валодаў быхаўскім замкам; нядаўна археолагі знайшлі на тэрыторыі замка герб Салегаў на кафлі. 25. Пятая нота музычнай гамы. 26. Кніга Ф.Скарыны, на тытуле якой быў змешчаны яго першы вершаваны твор. 27. Тытульны... Старонка ў пачатку кнігі, дзе надрукавана яе назва. 29. Лёгка прарэзстая тканіна. 31. Званне, звязанае з пачэсным становішчам. 32. «Цімен сам, белы...» (Лядзі дзве валасы). («Я мужык-беларус». Я.Купала).

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34



ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

СЕЗОН НАРЫХТОВАК

Грушы кансерваная

Спатрэбіць (на 3-літровыя слоікі): грушы, вада, цукар — 1 шкл., кіслата лімонная — 1 ч. л., карыца — 1 ч. л., гваздзіка — 3 шт. Грушы разразаем на 4 часткі, выдаляем пладавую і насенную камеру. Даволі шчыльна ўкладваем у добра вымытыя слоікі і ўсыпаем лімонную кіслату. Заліваем грушы кіпенем і накрываем накрывкай. Даём настаяцца 15-20 хвілін. Затым зліваем ваду ў каструлю, дадаем туды ж цукар і даводзім да кіпення. У гэты час у слоік закладваем гваздзіку і карыцу (адломваем ад палачкі 1 см або засыпаем 1 чайную лыжку молатай). Заліваем грушы гарачым сіропам і закатваем. Адрэаўляем пад «футра» на сукці.

Баклажаны ў аджыцы
Спатрэбіць: баклажаны — 3 кг, памідоры (чырвоныя) — 3 кг, перац балгарскі — 2 шт., соль — 100 г, цукар — 200 г, воцат (9%) — 150 мл, алей — 250 мл, перац востры — 2 шт. Баклажаны парэзаць паўколымамі шырынёй 1—1,5 см, пасаліць і пакінуць на 40 хвілін. Памідоры, перац балгарскі, часнок, востры перац перакруціць праз мясарубку. Дадаць цукар, соль, воцат і давесці да кіпення. Баклажаны прамыць у халоднай вадзе, адціснуць, дадаць у кіпячую аджыку. Варыць баклажаны з моманту закіпяння 20 хвілін, перадычына памешваючы. Раскладзі па старэйлізаваных слоіках, закатаць, ахінуць у «футра». Калі вы не любіце надта вострага, то колькасць вострага перцу трэба паменшыць.

Сакрэты баршчу
• Бурак трэба пачысціць і варыць увесь час цалкам у бульне, пакуль той гатуецца. Затым мяса і бурак выняць, бульён працэдзіць і варыць боршч як звычайна, толькі ў самым канцы прыгатавання вараны бурак надзерці на буйной тарцы, пакласці ва ўжо гатовы боршч. Даць закіпець і выключыць. Смак асаблівы, а колер выдатны.
• Капуста і боршч будуць больш насычанымі і смачнымі, калі ў іх зварыць цэлую бульбінку, а затым расцерці. Расціскаць у каструлі ці ў патэльні з смажжай.

КУЛІНАРНЫЯ ХІТРЫКІ

Спатрэбіць: баклажаны — 3 кг, памідоры (чырвоныя) — 3 кг, перац балгарскі — 2 шт., соль — 100 г, цукар — 200 г, воцат (9%) — 150 мл, алей — 250 мл, перац востры — 2 шт.

Баклажаны парэзаць паўколымамі шырынёй 1—1,5 см, пасаліць і пакінуць на 40 хвілін. Памідоры, перац балгарскі, часнок, востры перац перакруціць праз мясарубку. Дадаць цукар, соль, воцат і давесці да кіпення. Баклажаны прамыць у халоднай вадзе, адціснуць, дадаць у кіпячую аджыку. Варыць баклажаны з моманту закіпяння 20 хвілін, перадычына памешваючы. Раскладзі па старэйлізаваных слоіках, закатаць, ахінуць у «футра». Калі вы не любіце надта вострага, то колькасць вострага перцу трэба паменшыць.

КУЛІНАРНЫЯ ХІТРЫКІ

Сакрэты баршчу

• Бурак трэба пачысціць і варыць увесь час цалкам у бульне, пакуль той гатуецца. Затым мяса і бурак выняць, бульён працэдзіць і варыць боршч як звычайна, толькі ў самым канцы прыгатавання вараны бурак надзерці на буйной тарцы, пакласці ва ўжо гатовы боршч. Даць закіпець і выключыць. Смак асаблівы, а колер выдатны.
• Капуста і боршч будуць больш насычанымі і смачнымі, калі ў іх зварыць цэлую бульбінку, а затым расцерці. Расціскаць у каструлі ці ў патэльні з смажжай.

-2956-

УМЕЛЯ РУЧКІ

Адзенне для кубка

Гэта можа быць пацешным і нетрывіяльным падаарункам для блізкага чалавека. Акрамя выключна дэкаратыўнай функцыі, такая мілая штучка захоўвае цяпло любімага напую і прыёмна сагравае рукі, засцерагаючы іх ад кубка, які апальвае.

ЗАКОНЫ СТЫЛЮ

Як выбраць мужчынскія джынсы

Джынсы носяць усе. Джынсы патрэбны як для штодзённага нааўшання, так і для паходаў у рэстараны і начныя клубы. Падыдуць яны і для правядзення дзелавых сустрэч.

Яны заўсёды розныя: вузкія і шырокія, доўгія, з пацёртамі, ірваныя, разнастайных колераў, фактур і фасонаў. Здавалася б, што можа быць прасцей, чым набыць для сябе пару джынсаў? Аднак, як паказвае практыка, влікі выбар тавараў вельмі часта прыводзіць пакупніка ў тупік. Перш за ўсё правільна выбрана джынсы павінны вам падыходзіць, быць патрэбнага памеру, фасону і высокай якасці. Правільна падабраныя джынсы павінны хаваць некаторыя недахопы, падкрэсліваючы плюсы вашай фігуры, набліжаючы сілуэт да ідэальнага.

Невялікія пароды для тых, хто збіраецца купіць джынсы:

- 1) Цёмнага колера аднатонныя джынсы дазваляюць візуальна паменшыць аб'ём ног, таму не рэкамендуецца для людзей з худымі нагамі.
- 2) Яркія мадэлі, наадварот, павялічваюць аб'ём ног і не рэкамендуецца для ўладальнікаў поўных ног.
- 3) Джынсы, калі яны знаходзяцца ў адной каларовай гаме, дазваляюць візуальна зрабіць ногі даўжэйшымі.

Да паходу ў краму неабходна зрабіць наступнае:

1. Правесці неабходныя замеры (даўжыню, аб'ём стану) ці паглядзець іх на з'яўцы на джынсах з вашага гардэробу.
2. Выбіраем абутак, з якім збіраемся ў будучыні насіць джынсы. Можна захапіць яго з сабой у краму.
3. Неабходна вырашыць, якога колера будуць джынсы і для якога сезона мы іх бярэм.

-2957-

УВАХОД НА ПАГРАНІЧНЫ «АХОЎБАЕ» ТАНК

Перад мостам на востраў Пагранічны, які нядаўна адкрыўся для наведвальнікаў у Брэсцкай крапасці, устаноўлены плаваючы танк пасляваеннага перыяду ПТ-76Б.

Напомніні, востраў Пагранічны — адзіная тэрыторыя Рэспублікі Беларусь на левым б'яку Заходняга Буга, — да гэтага года належаў памежнаму ведамству нашай краіны. Журналісты прызвалі яго востравам, на якім спыніўся час. Там многае захавалася ў тым выглядзе, якім было адразу пасля вайны. Таму зразумелая цікаваць да вострава шматлікіх наведвальнікаў. Цяпер тут хоць і засталася памежная зона, але турысты атрымалі магчымасць наведаць востраў арганізаванымі групамі.

Танк стаў першым экспанатам, які ўбачаць наведвальнікі Пагранічнага. Бронемашыну, якую абнавілі на базе ва Уручы, Брэсту перадаў асабіста міністр абароны Юрый Жадобин. Падобная тэхніка ў свой час была самай масавай сярэдня плаваючых танкаў і з 1951 года стаяла на ўзбраенні Савецкай Арміі і войскаў яшчэ паўтара дзясятка краін свету. Гэтыя танкі паспелі прайсці нават пекла чачэнскай вайны. Зараз адзін з іх заняў ганаровае месца на тэрыторыі Брэсцкай крапасці ў якасці экспаната.

Танк даставілі на новае месца дыслакацыі тэхнікі ЖКГ. А ў Міністэрстве абароны паабсалі папоўніць брэсцкую экспазіцыю баявой тэхнікі новымі экспанатамі.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

У ПАБРАЦІМСКІХ СТАСУНКАЎ — ЖАНОЧЫ ТВАР

Брэст і нямецкі Равенбург сябруюць амаль чвэрць стагоддзя. За гэты час гарады наладзілі даволі трывалыя культурныя сувязі, пастаянна абмяняюцца дэлегацыямі прадстаўнікоў гарадскіх органаў улады і грамадскасці.

Госці з Равенсбурга заўсёды прыязджаюць да нас на дзень горада, брастаўчане таксама ўдзельнічаюць у святах нямецкіх сяброў. Немалую ролю ва ўзнікненні стасунках адыгрывае жаночая грамадскасць гарадоў абедзвюх краін.

Яна СВЕТАВА.

Танк стаў першым экспанатам, які ўбачаць наведвальнікі Пагранічнага. Бронемашыну, якую абнавілі на базе ва Уручы, Брэсту перадаў асабіста міністр абароны Юрый Жадобин. Падобная тэхніка ў свой час была самай масавай сярэдня плаваючых танкаў і з 1951 года стаяла на ўзбраенні Савецкай Арміі і войскаў яшчэ паўтара дзясятка краін свету. Гэтыя танкі паспелі прайсці нават пекла чачэнскай вайны. Зараз адзін з іх заняў ганаровае месца на тэрыторыі Брэсцкай крапасці ў якасці экспаната.

Танк даставілі на новае месца дыслакацыі тэхнікі ЖКГ. А ў Міністэрстве абароны паабсалі папоўніць брэсцкую экспазіцыю баявой тэхнікі новымі экспанатамі.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Жанчыны з Равенсбурга не раз бралі ўдзел у праектах, звязаных з гуманітарнай дапамогай інвалідам, хворым дзецьмі. На гэты раз візіт 22 жанчын з Равенсбурга ў Брэст меў азнамленчы характар. Госці наведалі наш панчошны камбінат, тэрытарыяльны цэнтр сацыяльнага абслугоўвання Маскоўскага раёна Брэста, паслухалі канцэрт арганнай музыкі ў касцёле, гулялі па вячэрнім горадзе.

Падчас прыёму ў старшыні Брэсцкага гарвыканкама бакі абмеркавалі кірункі далейшага супрацоўніцтва.

Яна СВЕТАВА.

Даты Падзеі Людзі

1680 год — нарадзіўся Юрый Трубіцкі, магільёўскі летапісец. З 1725 года — член Магільёўскага магістрата, з 1734 года — рэгент гарадской канцелярыі. Напісаў адну з частак Магільёўскай хронікі (запісы пра падзеі 1701-1746. Асабліва падрабязна апісаў падзеі 1710-х гадоў перыяду Паўночнай вайны 1700-1721 гг., намалюваў яркія вобразы гістарычных асоб таго часу. Пры складанні хронікі выкарыстаў успаміны сучаснікаў і ўдзельнікаў падзей, дакументальныя матэрыялы магільёўскага архіва, гісторыка-літаратурныя крыніцы. Уключыў у хроніку і ананімы сатырычны памфлет «Карнавал ішаземны ў Польшчы». Трубіцкі вызначыў шырынёй поглядаў, юрыдычнай дасведчанасцю, адвагай, дэмакратызмам. Крытычна ставіўся да буйных феодалаў, асуджаў іх сквагнасць, высмейваў ваенна-палітычную бездапаможнасць Рэчы Паспалітай, спачуваў народным масам. Хроніка мае вялікую каштоўнасць як помнік літаратуры і гістарыяграфіі Беларусі эпохі барока. Памёр у 1747 годзе.

1874 год — у Пецярбургу нарадзіўся Вячаслаў Рудольфавіч Мянжынскі. Спадчыны дваранін, сын настаўніка, ён скончыў юрыдычны факультэт Петраградскага ўніверсітэта і ведаў дасканала 16 моў, прычым фарсі вывучыў толькі для таго, каб у арыгінале чытаць Хаяма. Гэта з аднаго боку. З другога — прафесійны рэвалюцыянер, падпольшчык, член партыі з 1902 года, народны камісар фінансаў, генеральны консул у Берліне, камандзіраваны на Лубянку па загадзе Дзяржынскага і яго пераемнік на пасадзе кіраўніка АДПУ. Інтэлігент у пенсах, які трапіў у акружанне «скураных куртак» і зрабіў выдатную для сябе кар'еру. Гэта ён праводзіў першыя бліскучыя аперацыі савецкай контрразведкі, ад якой трацілі мову звычайныя разведчыкі. У апошнія гады жыцця кіраўнік АДПУ цяжка хварэў і доўгі час быў прыкваны да ложка, праводзячы калегіі ведамства дома. Мянжынскі памёр 10 мая 1934 г. і пахаваны ў Крамлёўскай сцяны. У тым жа годзе АДПУ было ператворана ў ГУДБ НКУС СССР, а пераемнік Мянжынскага, Генрых Ягода, стаў таксама наркам унутраных спраў. У 1938 годзе Трэці маскоўскі працэс вынес прысуд, згодна з якім Мянжынскі быў забіты ў выніку няправільнага лячэння па загадзе Ягоды. Некаторыя гісторыкі лічыць, што гэта адпавядала рэчаіснасці (як і шэраг іншых злачынстваў, за якія быў асуджаны Ягода), іншыя ж лічаць гвалтоўную смерць Мянжынскага малаверагоднай.

1922 год — у «Правде» была надрукавана інфармацыя пра высылку з Савецкай Расіі групы прадстаўнікоў рускай інтэлігенцыі. Публікацыя называлася «Першая перасярога». Гэтае «папярэджанне» было адрасавана іншадумцам, якія не прынялі Кастрычніцкую рэвалюцыю і не былі згодны з палітыкай партыі. У кароткіх газетных пасажах «Правда» ставіла да ганебнага слупа фактычна ўсю рускую інтэлігенцыю. Ворагамі аб'яўляліся ўрачы, філосафы, педагогі, пісьменнікі, інжынеры. «Прынятыя савецкай уладай меры засцярогі, — пісала «Правда» з нагоды высылкі, — будучы, несумненна, з гарачым спачуваннем сустрэты з боку рабочых і сялян, якія з нецярпеннем чакаюць, калі нарэшце гэтыя ідэалагічныя калчакі будуць выкінуты з тэрыторыі РСФСР». У тым дні 1922 года з Расіі было выслана 160 дзесяч културны, названых «асабліва актыўнымі контррэвалюцыйнымі элементамі». Сярод «элементаў» былі Мікалай Бярэзін, Сяргей Булгакаў, Піцрым Сарокін і многія іншыя.

Язэп ДРАЗДОВІЧ, мастак, скульптар, педагог:
«Люблю тое, у што веру, а веру ў тое, што люблю».

«ПРАЦАТЭРАПІЯ» ДЛЯ ГРАФІЦЫСТАЎ

Два сталічныя прыяцелі 17 і 16 гадоў вырашылі ўнесці ў свае калікулы «творчы момант»: выправіліся ў пешаходны пераход на скрыжаванні вуліцы Багдановіча і праспекта Машэрава, дзе пачалі «распісваць» ралет кіёска фарбай. За чым іх і заспеў нарад міліцыя...

Юнакоў даставілі ў Цэнтральны РУУС сталіцы, дзе правялі прафілактычную размову. А потым гісторыя атрымала працяг: хлопцы апынуліся на тым жа самым месцы каля кіёска, але з... анучамі ў руках. За тым, як яны адмывалі свае «мастацтвы», назіралі прадавец кіёска і маці аднаго з парушальнікаў. Па прызначэнні жанчыны, яна неаднаразова спрабавала прывесці да розуму сына, але марна. Таму маці шчыра прызналася, што, маўляў, магчыма, такая «працэнтэрапія» нарэшце пойдзе на карысць сыну.

Тым не менш у дачыненні да аматараў насценнага «жывалісу» могуць быць складзеныя адміністрацыйныя пратаколы за наўмыснае пашкоджанне маёмасці з накладаннем штрафу да 5 мільёнаў рублёў. Дарчы, толькі за некалькімі гэтага года ў сталіцы было затрымана больш за 30 графіцystаў, у дачыненні да якіх складаліся адміністрацыйныя пратаколы. Адзін з парушальнікаў быў прыцягнуты да крымінальнай адказнасці.

Сяргей РАСОЛЬКА.

СЁННЯ

Месяц
Апошняя квадра 28 жніўня. Месяц у сусор'і Рака.
Імяніны
Пр. Георгія, Дзяніса, Емяльяна, Івана, Іларыёна, Міхаіла, Рагора, Яўгена.
К. Ізабелы, Паўліны, Багдана, Марка, Раймунда.



ЗАЎТРА



УСМІХНЕМСЯ

Выпуснікі лінгвістычных факультэтаў могуць гаварыць «Свабодная каса» на некалькіх мовах.

Я думала, што непрыгожых людзей не бывае, пакуль не прымерыла шапачку для басейна.

З форуму на медыцыйскім сайце: «Добры дзень дактары, мяне завуць Наталля. Я зьела 15 порцый марожанава і ціпер у мяне баліць горла і шуміць у галаве, што рабіць?»

Адказ. «Добры дзень, Наталля! Для горла піце гарачы чай з малаіна, а пра галаву не турбуюцца — гэта проста вецер».



ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.
РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.
Галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.
РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н.КАРПЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), В.КЛЮЧНІК (намеснік галоўнага рэдактара), А.КЛЯШЧУК, Л.ЛАХМАНЕНКА, С.ПРОТАС (першы намеснік дырэктара-галоўнага рэдактара), Н.РАСОЛЬКА, С.РАСОЛЬКА, А.СТАЛАНЕУСкі (намеснік галоўнага рэдактара), Л.ЦІШОВІЧ.
МІНСК АПРЭС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыя пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджванне — 287 18 38, 287 17 21, юрыдычная — 287 19 68, скарэктарыя — 292 05 82, аддзяленне за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самарэванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31; бухгалтары: 287 18 81.
http://www.viazda.by; ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: info@viazda.minsk.by, e-mail: reklama@viazda.minsk.by (для зваротаў); zvarot@viazda.minsk.by
Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх мераванні не з'яўляюцца суадпавядаючымі з мераваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім мераванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.
Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар.
Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.
Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прапрыетарстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку», ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год.
Тыраж 22.974. Індэкс 63850. Зак. № 3697.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Нумар падпісаны ў 19.30
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 30 жніўня 2013 года.